

KALENDAR

Najsvetejšega Srca

Jezušovoga

Kalendar za naročnike Novin i Marijinoga lista.

XXI. leto.

Na 1924. prestopno leto.

Z dovoljenjom prečastitoga vikarijata v Dolnji Lendavi

Cena 6 Din. po pošti 6 Din. 50 par.

Dobi se v Črensovcih, Prekmurje, pri vredništvu Novin i
Marijinoga lista, štero je kalendar na svetlo dalo.

Naročnikom M. Lista i Novin.

Edendvajseto leto prihaja k Vam, dragi naročniki kalendar Srca Jezušovoga. Letos je páli vekši. Pa čeravno je vekši, cena njega je ostala. Lani je koštao z poštov vred 6 Din. I letos to ceno ma. Zato nesmo podignoli cene, da si ga vsakšanaročnica sirotamore kúpi. *Ki ma Novine i M. List na celo leto plačena, dobi kalendar brezplačno.* Ki je med letom stopo med naročnike Novin i M. Lista, dobi ga za polovično ceno i ne brezplačno. Samo tisti ga dobi brezplačno, ki je že doliplačao 25 Din., 20 za Novine, 5 pa za M. List. Ki je naročen na celo leto samo na Novine ali samo na M. List, dobi kalendar za polovično ceno, to je za tri Dinare. Velikim sirotam ga damo *brezplačno.* Za odajo cena 6 Din. po pošti 6 Din. 50 par.

Gda to naznanimo, našim dragim naročnikom, njim želimo, da je kalendar najde v najvejšoj zadovolnosti i njim prinesé obilen blagoslov Srca Jezušovoga.

Črensovci, 1923. aug. 15. na den vnebozetja Bl. D. Marije, naše nebeske matere.

Uredništvo Novin i M. Lista.

Vsaki katoličanec, ki žele Marijino dobro dete, biti, naj si naroči Marijin List.

Vsaki katoličanec i evangeličanec, ki žele pravico zvediti, štere se po sveti, v našoj državi i krajini godi, naj si naroči Novine, štere so jedini krščanskih list v Prekmurji. Katoličanec ki nema M. Lista je gladen človek brez jela. Katoličanec i evangeličanec ki nema Novin je delavec brez orožja ali kratko i daleko viden človek brez očal, ne vidi ne malih ne velikih krivic štere se okoli njega godijo i nemore spoznati ni svojih dobrotnikov.

Komi se mili tri litre vina dati za pravico, ne je vreden pravice. — Ki raj ma svoj želodec kak Marijino čast, zagovor bože i svoje pravice, vreden je da po rečaj sv. Pisma ga pogübi blek.

I Marijin List i Novine se dobijo v Črensovcih
Prekmurje.

Blagoslovljeno novo prestopno leto

1924

Ma 366 dni, začne se s torkom i dokonča s sredov.

Premekljivi svetki.

Prva predpepelnična nedela	17. febr.	Sv. Trojstvo	15. juna
Pepelnica	5. marc	Telovo	19. juna
Vüzem	20. aprila	Srce Jezušovo	27. juna
Vnebohod	29. maja	1. adv. nedelja	30. nov.
Risalska nedela	8. juna		

Kvatrni in drugi posti.

- I. kvatre, postne 12., 14., 15. marca.
- II. kvatre, risalske 11., 13., 14. juna.
- III. kvatre, jesenske 17., 19., 20. sept.
- IV. kvatre, adventne 17., 19., 20. dec.

Letni časi.

- Sprotoletje se začne 21. marca.
- Leto ali poletje se začne 21. junija.
- Jesen se začne 23. septembra.
- Zima se začne 22. decembra.

Postni red.

Po najnovejšem cerkvenom zakoni (C. I. C. Tit. XIV. Can. 1250—1254) se etak glasi postni red :

„Zakon zadržanja prepove vživanje mesa i župe iz mesa, ne prepove pa belic mleka i zabela kakšegakoli niti onoga ne iz slanine stvari. Zakon posta prepíše, da se do sitosti na den samo edrok najemo; ne prepove pa zajtra i večer hrane k sebi jemati, a prikakovosti i količni hrane se moremo držati navade svojega kraja. Ne je prepovedano pri ednom jeli skupno vživati meso i ribe niti večerje z obedom spremeniti. (To je sme se večer do sitosti najesti, poldne pa samo polovico navadne večerje zaživati.) Zakon samoga zadržanja veže vsaki petek. Zakona zadržanja i posta moramo držati na pepelnico, po petkah i sobotah velikoga posta i kvater, tiste dni pred Risali, Velikov Mešov, Vsemi svetci i Božičom. Zakon samoga posta nas veže vse ostale dni velikoga posta. Zakon zadržanja ali zadržanja i posta ali samoga posta ne veže po nedelaj, zapovedanih svetkaj zvün svetkov vu velikom postu i se mesto teh dnij nej trebe en den prle posjiti i odpade tüdi post z zadržanjem na Veliko soboto popoldnevi. Z temi predpisi se nikaj ne spremenil pri posebnih olejšavaj, pri obljüabaj kakše osebe ali kakšega družstva, pri pravilaj i vodili kakšega reda ali potrjene družbe z skupnim življenjom bodisi moške ali ženske, čeravno nema obljüb. Zakon zadržanja veže one, ki so sedmo leto svoje starosti spunili. Zakon posta veže od spunjenoga edendvajsetoga do začetoga šestdesetoga.“ To je zdaj postna zapoved. Ar jo v celoti objavimo, križov k postnim dnevam nesmo djali.

Sunce i mesec.

Leta 1924. sunce potemni trikrat i mesec dvakrat. Pri nas se vidi samo potemnenje meseca, štero bode 20. februara. Mesec shaja ob 5. vöri in 23. minut, popoldne popolnoma otemnjen, konec potemnenja 5. v. 57. minut. Drugo potemnenje meseca bode 14. augusta. Začne se ob 7. v. 31. m. večer, dokonca pa ob 11. vöri 10. min. — Sunce potemni 30. augusta, deloma 5. marca, 31. jula i se ne da viditi prinas.

Mesečna znamenja.

Mlad ☉ Pun ☿
Prvi krajec ☾ Zadnji krajec ☾

Vladarska hiša kraljevine Srbov, Hrvatov i Slovincov.

Njegovo Veličanstvo kral Aleksander. Rojen na Cetinji 4. dec. 1888. (po srpskom kalendaru 17. decembra). Prevzeo vladanje 1921. avgusta 16. po očinoj smrti potom svoje vlade, ar je v Parizi ležao betežen ob priliki očine smrti. Oženjen je 8. jun. 1922. z princes. Marijov, hčerjov rumunskoga kralja. Bratja: Princessa Jelena, rojena na Reki 23. oktobra 1. 1884. (po srpsk. koledari 5. nov.) zdána 21. avgusta (po srpsk. koledari 2. sept.) 1. 1911. s Konštantinom Konštantinovičem, kotrigov bivše ruske carske rodbine. — Princ Jürrij, rojen na Cetinji 27. avgusta (po srpskom koledari 9. septembra) leta 1887.

Narodni svetki.*

28. junija: Vidov den, spomin na bitko na Kosovem l. 1389.
 1. decembra: Osvetek nar. zjedinjenja Srbov, Hrvatov i Slovincov.
 17. decembra: rojstni den Njeg. Vel. krala Aleksandra.

Poštno pristojbine.

Pisemske pošiljke		Paketi (v tüzemstvo)	
v tüzemstvo	v inozemstvo*	C e n e	
P i s m a		težne	
do 20 gr. 1 Din	do 20 gr. 3 Din.	do 3 kg. 8 Din.	do 100 Din. 100 p.
" 40 " 1,50 "	" 40 " 4,50 "	" 5 " 12 "	" 500 " 200 "
itd., za vsakih 50 gr.	itd., za vsakih 20	" 10 " 25 "	" 1000 " 500 "
50 par več. Edna	gramov 1,50 D več.	" 15 " 40 "	" 5000 " 10 din.
para je 4 filere.		" 20 " 50 "	
D o p i s n i c e		Ekspresnina 3 Din	
navadne 50 par	navadne 100 par	Povratnica 2 "	Poizvednina 2 "
T i s k o v i n e		N a k a z n i c e (utalvány)	
do 50 gr. 10 par	do 50 gr. 40 par	Za znesek: do 35 Din. 1,20 Din	
" 100 " 20 "	" 100 " 80 "	" 50 " 2, "	
itd., za vsakih 50	itd., za vsakis 50	" 100 " 2,50 "	
gramov 10 par več.	gram 40 par več.	" 300 " 3,50 "	
Priporočnina 2 Din.	Priporočnina 2 Din.	" 500 " 4,50 "	
Ekspresnina 2 "	Ekspresnina 4 "	" 1000 " 5,50 "	
Poizvednina 2 "	Poizvednina 4 "		
Zvün štemplov na navadna pisma se računajo ešče té cene.		Ekspresnina 2 dinar	
		Poizvednina 2 "	

*vö z orsaga.

* Narodni svetki ali državni prazniki so tisti dnevi, štere obhajati zapove država ne pa cerkev na spomin kakših vekših državnih dogodkov.

Sečenj — Januar

Süšec — Februar

1	T	Novo leto. Obrez. Jez.	1	P	Ignacij p. m.
2	S	Najsv. Ime Jez.	2	S	Svečnica
3	Č	Genovefa dev.	3	N	4. po treh Kraljih
4	P	Tit. püšp.	4	P	Andraš Korz. sp.
5	S	Telesfor p. m.	5	T	Agata dev. m. ☉
6	N	Sveti trije Kralji ☉	6	S	Dora dev. m.
7	P	Rajmund sp.	7	Č	Romuald apat
8	T	Severin apat	8	P	Mat. Janoš spov.
9	S	Julian m.	9	S	Ciril Aleksandr. sp.
10	Č	Vilmoš	10	N	5. po treh Kraljih
11	P	Higin p. m.	11	P	Skazanje nevtep. D.
12	S	Ernest	12	T	Eulalia dev. ☽
13	N	1. po treh Kraljih ☽	13	S	Katarina od Riči
14	P	Hilarius p.	14	Č	Valentin dühovnik
15	T	Pavel püšč.	15	P	Faustin i Jovita, Sigfrid
16	S	Marcel püšp. m.	16	S	Julijana dev. m.
17	Č	Anton apat püšč.	17	N	1. pred pepelnicov
18	P	Priska dev.	18	P	Šimeon p.
19	S	Kanut kralj m.	19	T	Konrad spov.
20	N	2. po treh Kraljih	20	S	Eleuterij p. ☉
21	P	Agneš d. m.	21	Č	Eleonora
22	T	Vince m. ☉	22	P	Stol. sv. Petra
23	S	Janoš od almoštva	23	S	Peter Damj. p.
24	Č	Timotej p.	24	N	2. pred pepelnicov
25	P	Sprebrnitev Pavla	25	P	Matjaš apoštol
26	S	Polikarp m.	26	T	Marjeta
27	N	3. po treh Kraljih	27	S	Aleksander, Viktor ☽
28	P	Agneš d.	28	Č	Leander p.
29	T	Ferenc Saleški	29	P	Roman apat
30	S	Martina dev. ☽			
31	Č	Peter Nolask sp.			

Januar: Pösvečeni sv. Družini: Jezuši, Mariji, Jožefi.

Februar: Posvečeni Bl. D. Mariji.

Prekmurec pravi:

Sečen:

Či dež ide na den novoga leta, tak tüdi mešnjeka. Je januara mok-rilo, polje de slabo nosilo.

Süšec:

Či je svečna mraz, je v malom travni moker obraz. Kda se fašenk na sunci pečé, ti leto dober pov nesé.

Vremen:

Prve dni mrzlo, do 6. stalno. Do 13. spremenljivo, 7. veter, 8. megla, 10. sneg. Do 22. stalno, 14. mrzlo, 20. veter. Do 29. mrzlo, veter, megla. 30. sneg.

2. sneg, 4. veter, 7. mrzlo, 10. jasno, 11—13. mrzlo, 15. megla, 18. mrzlo, 21. veter, 23. megla, 24. sneg, 26. veter, 29. sneg.

Mali traven — Marec

Veliki traven — April

1	S	Albin p. sp.
2	N	3. pred pepelnicov ☉
3	P	Kunigurda dev.
4	T	Kasimir sp.
5	S	Pepelnica
6	Č	Fridolin
7	P	Tomaž Akvinčan
8	S	Janoš od Boga sp.
9	N	1. postna
10	P	40. mantrnikov
11	T	Heraklij
12	S	Gregor očak cerkv. Kvatr
13	Č	Niccofer p. m. ☽
14	P	Matilda kraljica. Kvatre
15	S	Longim m. Kvatre
16	N	2. postna
17	P	Jedert (Gertrud)
18	T	Ciril Jeruzalemski
19	S	Jožef hranitelj Jez.
20	Č	Joahim sp.
21	P	Bedenik ap.
22	S	Oktavijan m. ☽
23	N	3. postna
24	P	Gabriel nadang.
25	T	Ceplena Marija
26	S	Emanuel m.
27	Č	Rupert p. m. ☾
28	P	Gundram
29	S	Ciril m.
30	N	4. postna
31	P	Modest. Balbina

1	T	Hugon p.
2	S	Franciskus Paulanski
3	Č	Rihard p.
4	P	Isidor p. cerk. vuž. ☉
5	S	Vincencij Fer sp.
6	N	5. postna (čarna)
7	P	Herman. Jož.
8	T	Dionizij p.
9	S	Marija Kleofa
10	Č	Ezehiel prorok
11	P	Marija 7 žalosti
12	S	Sava ☽
13	N	6. cvetna (cvetna)
14	P	Tiburt
15	T	Anastazija d.
16	S	Bela
17	Č	Velki četrtak
18	P	Velki petek
19	S	Velka sobota ☽
20	N	Vüzem
21	P	Vüzemski pondelek
22	T	Soter in Kaj
23	S	Adalbert p. m.
24	Č	Jurij m.
25	P	Marko evangelista
26	S	Marcelin p. m. ☾
27	N	1. po Vüzmi (bela)
28	P	Valer i Vitelis m.
29	T	Peter m.
30	S	Sij. Katalajna

Marc: Posvečeni sv. Jožefi.

April: Posvečeni božoj Glavi i sv. Janoši Evangelisti.

Prekmurec pravi:

Mali traven:

Zemla de v leti malo pila, če v sušci je preveč vlage dobila.

Veliki traven:

Žito ma žmetno klasovjé, če česmigovec lepo cveté.

Vremen:

Do 5. nestalno, veter, 7. sneg, 8. megla, 12. sneg, 15. veter, 16. megla, 18. dež, 20. veter, 24. megla, 26. oblačno, 29—30. veter, 31. jasno.

2. veter, 3. jasno, 6. megla, 8. dež, 10. oblačno, 15. dež, 17. oblačno, 18. dež, 21. megla, 23. oblačno, 24. dež, 27. veter, 29. dež.

Risalšček — Maj

Ivanšček — Junij

1	Č	Filip i Jakob ap.		1	N	6. po Vüzmi	
2	P	Ataraz p. cerkev. vuč.		2	P	Marijana dev.	☉
3	S	Naidenie sv. Križa		3	T	Klotilda, Paula	
4	N	2. po Vüzmi	☉	4	S	Kvirin	
5	P	Pius v. papa		5	Č	Bonifacij p. m	
6	T	Janoš evangelist		6	P	Norbert ap.	
7	S	Varstvo sv. Jož. Stanisl.		7	S	Robert ap.	
8	Č	Mihael nadang		8	N	Ris. Prih. sv. Dūha	
9	P	Gregor Nazianski		9	P	Risalski ponedelek	
10	S	Antonin p.		10	T	Margeta kralica	☾
11	N	3. po Vüzmi		11	S	Barnaba ap. Kvatre	
12	P	Pankracij	☾	12	Č	Antonina m.	
13	T	Servac m.		13	P	Padovanski Anton. Kvatr	
14	S	Bonifacij m.		14	S	Bazili, Kvatre	
15	Č	Izider m.		15	N	1. Sv. Trojstva	
16	P	Janoš Nep. m.		16	P	Reg. Franciskus	
17	S	Paskal sp.		17	T	Rainer, Jolenta	☉
18	N	4. po Vüzmi	☉	18	S	Marko i Marcel m.	
19	P	Celestin papa		19	Č	Telovo	
20	T	Bernardin Sijenski		20	P	Silverij p. m.	
21	S	Valens.		21	S	Alozij Gonz sp	
22	Č	Julja dev.		22	N	2. po Risalih	
23	P	Desiderij		23	P	Ediltruda dev.	
24	S	Marija pomočnica		24	T	Ivan Křtitel	☾
25	N	5. po Vüzmi	☾	25	S	Viljem	
26	P	Filip Nerejski	Križni tjedem	26	Č	Janoš i Pavel m.	
27	T	Beda šp.		27	P	Srce Jezušovo	
28	S	Avguštin		28	S	Leon p. Irenej p. m.	
29	Č	Kristušov vnebohod		29	N	Peter i Pavel ap.	
30	P	Ferninand kral		30	P	Spomin Pavla ap.	
31	S	Petronila dev.					

Maj: Posvečen Preblaženoj Devici Mariji.

Junij: Posvečen presvetomi Srci Jezušovomi.

Prekmurec pravi:

Risalšček:

Ivanšček:

Risalšček moker, ivanjšček pamlačen, kmet tisto leto bož žeden pa lačen.

Žitno leto slabo rodi, gda se na Telovo nebo skuži. Štirideset dni se nebo skuži, če na Medarovo ž njega rosi.

Vremen:

2 megla, 3 veter, 5 jasno, 7. veter, 10-13. jasno, 15-18 stalno, veter, 20-21. jasno, 22. veter, 24 vroče, 25. se spremeni vremen, 30. dež.

Prva polovica nestalna, 3. veter, 5. dež, 6. oblačno, 13. dež, 15. oblačno. Vu drugoj polovici: 16-18. vetrovje, 19. vroče, 20. treskanje, 23. vroče, 25. jasno, 26. treskanje, 29. vroče, 30. treskanje.

Jakopošček — Julij

Mešnjek — August

1	T	Teobald püšč.	
2	S	Srpna Marija	☉
3	Č	Heliodor	
4	P	Udelrik pk. spov.	
5	S	Ciril i Metod slov. ap.	
6	N	4. po Ris. Krv Jezuš.	
7	P	Vilibald püšpek sp.	
8	T	Elizabeta kraljica	
9	S	Veronika devica	☾
10	Č	Amalija devica	
11	P	Pij papa mantr.	
12	S	Mohor i Fort.	
13	N	5. po Risalih	
14	P	Bonaventura učitel	
15	T	12. apoštolov	
16	S	Kármelska Bl. D. M.	☉
17	Č	Aleksij sp.	
18	P	Miroslav	
19	S	Vincencij Pav.	
20	N	6. po Risalih	
21	P	Daniel prorok	
22	T	Marija Magdalena	☾
23	S	Apolinár pk. mantrnik	
24	Č	Kristina dev. mantrnica	
25	P	Jakob apoštol	
26	S	Ana mati Bl. Dev. Mar.	
27	N	7. po Risalih	
28	P	Inocencij papa spov.	
29	T	Marta dev.	
30	S	Judita mantrnica	
31	Č	Ignácij lojolanski	☉

1	P	Verige sv. Petra	
2	S	Alfonz Porcijunkula	
3	N	8. po Risalih	
4	P	Domirik, spovednik	
5	T	Snežna D. Marija	
6	S	Spreobrazenjé Gosp.	
7	Č	Kajetan spovednik	
8	P	Cirijak diakon,	☾
9	S	Roman mantrnik	
10	N	9. po Risalih	
11	P	Zužana	
12	T	Klara dev.	
13	S	Berchmans Janoš	
14	Č	Atanázija	☉
15	P	Vel. meša Vnéb. D. M. J.	
16	S	Rok spovednik	
17	N	10. po Risalih	
18	P	Jelena casarica	
19	T	Ludovik Toledanski	
20	S	Števan kral	
21	Č	Bernát apat	
22	P	Timotej mantrnik	☾
23	S	Filib Beniski sp.	
24	N	11. po Risalih	
25	P	Ludovik kralj	
26	T	Zefirin papa	
27	S	Kalaz.* Jožef	
28	Č	Augustin cerkv. očak pk.	
29	P	Glávosek sv. Ivana	
30	S	Roza Limanska	☉
31	N	12. po Risalih	

Julij: Posvečeni presvetoj Krvi Jezušovej.

August: Posvečeni prečistomi Srci Marijinomi.

Prekmurec pravi:

Jakopešček:

Štirideset dni bo še lepò, če je štírdgi den julija vedro.

Mešnjek:

Kda je na Lovrencovo grozdje mehko, goričanec si obeta vino sladko.

Vremen:

Do 9. nestalno, 1—3. veter, 5. vroče, 6. treskanje, 7. vroče. Od 10. do 16. stalno, jasno, vroče. Od 17. do 23. veter, dež, 25. vroče, 26. grom, 28. vroče, 30. veter.

Do 5. jasno, vroče, 7—9. veter, 11. vroče, 13. oblačno, 15—18. jasno, 19. vroče, 21. jasno, 23. grom, 24. veter, 26—29. vroče, 31. grom.

Mihalšček – September Vsesvišček – Oktober

1	P	Egidij, Verona, d.	1	S	Remigij
2	T	Števan kralj	2	Č	Leodegar pk. spov.
3	S	Doroteja	3	P	Kandid mantrnik
4	Č	Rozalija devica	4	S	Asiski Franciskus
5	P	Just. Lovrenc sp. ☉	5	N	17. po Ris. Velimir ☉
6	S		6	P	Bruno sp.
7	N	13. po Risalih	7	T	Rožnovenska D. Marija
8	P	Mala meša. Nar. B.D.M.	8	S	Birgita
9	T	Peter Klaver sp.	9	Č	Areop. Dionisij pk.
10	S	Tol. Mikloš	10	P	Borg. Franciskus
11	Č	Teodora	11	S	Placidia devica
12	P	Ime Marijino	12	N	18. po Risalih ☉
13	S	Notburga ☉	13	P	Kalman, Didakus ☉
14	N	14. po Risalih	14	T	Kalist papa
15	P	Nikodem mantr.	15	S	Terezija devica
16	T	Eufemija mantr.	16	Č	Galbus apat
17	S	Lambert. Kvatre ††	17	P	Hedvig
18	Č	Kupert Jožef	18	S	Lukáč evangelist
19	P	Januarij m. Kvatre ††	19	N	19. po Risalih
20	S	Eustahij m. Kvatre ††	20	P	Vendelin ☉
21	N	15. po Ris. Mataj ☉	21	T	Uršula dev.
22	P	Mauricij mantr.	22	S	Kordula dev. mantr.
23	T	Tekla d. m.	23	Č	Kap. Janoš
24	S	Gerart pūšp. mantr.	24	P	Rafael nadangel
25	Č	Kleofaš vučen'k Jez.	25	S	Al. Margeta dev.
26	P	Ciprian pūšp. mantr.	26	N	20. po Risalih
27	S	Kozma i Damjan mantr.	27	P	Sabina mantrnica
28	N	16. po Risalih ☉	28	T	Šimon in Juda ap. ☉
29	P	Mihael nadangel.	29	S	Narcis pūšpek
30	T	Hieronim duhovnik.	30	Č	Rod. Alfonz
			31	P	Wolfgang (Vuk) pūšp.

September: Posvečeni angelom čuvarom i Mariji sedem žalosti.

Oktober: Posvečeni Kraljici sv. rožnoga venca.

Prekmurec pravi :

Mihalšček :

Či na Mihalovo sever vleče, veliko zimo i sneg prinese.

Vsesvišček :

Zima rada z repom bije, či dugo toplo sunce sije.

Vremen :

2. megla, 4. dež, 7. veter, 9. megla, 11. dež, 15. megla, 17. oblačno 18. dež, 20. veter, 24. megla, 25. veter, 26. jasno, 27–29. veter, 30 jasno.

2. veter, 3. jasno, 4. veter, 6. megla, 8. dež, 10. megla, 11. veter, 14. jasno, 15. veter, 17. jasno, 18. veter, 19. jasno, 22. veter, 24. jasno, 26. veter, 27. jasno, 29. veter, 31. megla.

Andrejšček — November Božič — December

1	S	Vsi sveti	1	P	Božena m.
2	N	21. po Risalih	2	T	Bibijana
3	P	Dušni den ☾	3	S	Ksav. Franciskus ☾
4	T	Karol B. romej	4	Č	Barbara d. m.
5	S	Imre vojvoda (Mrko)	5	P	Sava
6	Č	Lenart sp.	6	S	Mikloš p.
7	P	Engelbert p.	7	N	2. Adventna
8	S	Gottfried p.	8	P	Nevtep. popr. D. M.
9	N	22. po Risalih	9	T	Leokadija dev.
10	P	Avel. Andraš sp.	10	S	Melkiadeš papa m.
11	T	Martin püšpek ☽	11	Č	Damaz papa ☽
12	S	Martin papa m.	11	P	Sinez j. m.
13	Č	Koska Stanislav	13	S	Lucija d. m.
14	P	Jukund p. sp.	14	N	3. Adventna
15	S	Leopold sp.	15	P	Kristina
16	N	23. po Risalih	16	T	Euzebij, Albina
17	P	Čudečineči Gregor	17	S	Lazar p. Kvatre
18	T	Odon apat	18	Č	Gracijan p.
19	S	Elizabeta kraljica ☾	19	P	Nemezij. Kvatre ☾
20	Č	Val. Felks sp.	20	S	Teofil m. Kvatre
21	P	Darüvanje bl. D.	21	N	4. Adventna
22	S	Cecilija d. m.	22	P	Demetrij
23	N	24. po Risalih	23	T	Viktorija dev.
24	P	Janoš od Križa sp.	24	S	Adam i Eva
25	T	Katarina dev.	25	Č	Božič. Rojstvo G.
26	S	Konrad p. sp. ☽	26	P	Števan m. ☽
27	Č	Virgil p. sp.	27	S	Janoš ap.
28	P	Jakob iz Marke	28	N	Drobna nedužna deca
29	S	Saturnim p. m.	29	P	Tomaž p.
30	N	1. Adventna	30	T	Anizia, David
			31	S	Silvester papa

November: Posvečeni priprošnji za verne duše.

December: Posvečeni Božemi Deteti Jezuški.

Prekmurec pravi:

Andrejšček:

Mraz vsehvecov to pomeni, da Martinov den bo lep.

Prosinec:

Lucija kratki den, je znano vsem ljudem.

Vremen:

1. dež, 2. oblačno, 4. veter, 5. mrzlo, 6-8. jasno, 9-12. veter, 13. megla, 15. dež, 17. oblačno, 20. veter, 21. mrzlo, 23. megla, 25. oblačno, 26-28. veter, 30. megla.

2-5. megla, 6. sneg, 8. oblačno, 10. veter, 13. megla, 16. veter, 17. megla, 20. oblačno, 22. sneg, 24. oblačno, 25. mrzlo, 28. sneg, 30. oblačno, 31. mrzlo.

Düšam pokojnih dragih.

Düše drage! düše moje,
Z mojga srca odtrgane!
Mir že mate, . . .
hiže zlate, . . .
večne sreče.
Vam šepeče
Vetrič rajski kaj od mene?
Rože vaše vse medene
Jel' dobijo roso v parte?
Roso mojih skuz poznate?

Ljübo sem vas, vi pa mene,
Bili smo vsi misli ene.
Vi ste srečni,
ste pri cili,
Srce bože
Je že Vaše.
Jaz ubögi pa potüjem,
Še potüjem, se vojsküjem
Se vojsküjem vsikdar hüje.
Vsigdar hüjši boj se bije.

Tabernakl mi je säbla,
njegov Krühek krepost, hrana;
Jezuš dragi
v tabernakli
me na srci
svojem nosi
On mi sveti, me tolaži,
Olejšava križec vsaki . . .
Oh! pa Njega znam zgübiti . . .!
. . . Zato so tej tužni zdihi!

Jaj! zgübiti Srce Božje!
. . . O ne . . .! To je nemogoče! . . .
Nemogoče . . .
Düše moje

*

— Ve ste mile
me rešile.

*

Sladko čütim zdaj tolažbo :
Zgübò sem vas düše zato,
da mi ve odprete vrata
Večne sreče ! Hvala zlata !

S r e c n.

Den Srca Jezušovoga.

Dnes je ne vütro i vütro je ne dnes. To že po vremeni vidimo. Dnes sunce sija, vütro pa že grmlenca zna biti s točov. Tak je i vu našem življenji : malo kda je eden den takši kak drügi.

Dnes se veselimo, vütro se že nikaj zgodi, ka nas razžalosti. So dnevi, kda nas velka sreča sréča, to so naši veseli dnevi ; nego so dnevi, kda nas velka nesreča, smrt naših ljübljenih dosegne, to so žalostni dnevi. Rádi bi je zbrisali iz našega življenja.

Den veselja, den žalosti se močno vtisne v naše srce i naš spomin ga od leta do leta nam na pamet prinese.

Kak je pri nas, tak je i pri našem Zveličiteli. On je tüdi meo na sveti vesele, je meo žalostne dneve i vöre.

Veselje i žalost Srca Jezušovoga je popisana vu evangeli-jumi. Tak sv. Janoš evangelist piše od edne vöre : Kda bi Jezuš, znao, da je njegova vöra prišla, da bi iz toga sveta odišo k Oči, potem da bi on svoje, ki so bili na sveti, lübo, lübo je nje do konca. Janoš. 13. 1. To je bila tista vöra, kda je Jezuš na slednjoj večerji oltarsko svestvo nastavo. Njegovo Srce je bilo vtopljeno vu morje žalosti : Moje Srce je žalostno notri do smrti. Gorelo je od lübeznosti : Nišče ne ma vekše lübeznosti, kak on, ki svoj žitek da za svoje prijatele. To je bio den velkoga trpljenja i velke lübeznosti.

Jezuš je šteo, da se mi ne spozabimo njegovoga trpljenja i njegove lübeznosti : Kelkokrat to včinite, včinte na moj spomin. Sveti Pavel pa piše : Kelkokrat bodete jeli te krüh i te kelih bodete pili, smrt Gospodnovo bodete oznanjüvali, dokeč pride.

Ka je Jezuš večkrat naprej povedo, je zvršo na velki petek na križnom drevi. Mro je za nas. Prišo je vojak, odpro je njegovo Srce, na steže nam odpro vrata, naj pristopimo vu Srce Jezušovo, naj tam najdemo trošt i zavetje.

To je bio petek, den žalosti, trpljenja i lübeznosti. Maticerkev se ne spozabi z toga, petek je post, v petek ob tretjoj vöri zvonijo po celom sveti.

Eden petek Jezuš posebno za svojega šče meti, to je drugi petek po Telovom. Leta 1675. se je skazo svojoj službenici blašenoj Margareti Alacoque, pokazo je svoje Srce govoreči: Glej to Srce, štero je lüdi tak lübilo, da se je nikaj ne šparalo, nego se je celo venzajelo, da bi svojo lübeznost njim pokazalo. Za plačilo dobim največkrat nezahvalnost. Potem je njoj izrazo želo, da bi petek po Telovom, njegovomi Srci posvetili, da bi se prečistili, da bi njemi zadosta včiniili za vse razžaljenje, štero mora trpeti na naših oltarah od mrzlih i mlačnih lüdih. Na dalje je pravo: Jas obečam, da se moje Srce razpreste i nad vse one, ki meni to čast pokažejo, razlijem obilno mojo božjo lübezen. Poleg toga petka je želo, da pobožni krščeniki posvetijo vsaki prvi petek. Tak eden prvi petek se je Jezuš skazo svojoj službenici, pokazo je njoj petere rane, svetile so se vu nebeskoj svetlosti, tožo se je njoj za volo nezahvalnih lüdih, ki njegovo lübezen i njegove dare nezahvalnostjov plačajo. Potem je pravo: Ti boš se vsaki prv petek prečistila, da vse nadomestiš, za vse žaljenje za dosta včiniš, štero se je tekom meseca pred oltarskim Svestvom zgodilo.

Boj proti alkoholi.

Alkohol je opojna pijača: žganica, vino, jabočnica, grüško-vica. Vkra j nas držijo od njegovoga vživanja. Zakaj? Alkohol nam vkraj vzeme zdravje. Alkohol pokvari rod, pokaštiga se vu deci, ešče vu vnükaj. Alkohol, ár je ne hrana, potem je zapravljanje. Pijanec od vüst svoje dece, svoje žene vkraj trga krüh. Alkohol razširjava siromaštvo. Pijanec preklinja, je sirovi, grobi. Po pijanstvi pride bitje, lüdomorstvo. Pijanec je nečisti, je manjak. Znete zdaj že, zakaj vas dobri lüdje vkraj držijo od alkohola?

Ka smo potem čineči? Ništerni pravijo, da bi celo več nikaj opojnoga ne pili. Pravo bi bilo. Nego te čas, da telko goric i sadovnjakov mamó, da grozdja i sad a ne znamo na drugi način porabiti, jas prevržem k onim, ki pravijo. Vživaj, nego z merov. Pa to je ravno žmetno, mero držati.

Bog nam je dao slobodno volo. Včिनimo, ka ščemo. Te pa vse lahko včínimo? Ne. Bog nam je dao zapovedi, tako rekoč grajke, plote postavó, prek šterih lahko stopimo, nego či stopimo, je že greh. Narava (natura) tüdi grajke postavla. Lehko prek stopiš, što bi ti zabrano, nego narava te grdo pokaštiga. Pijanost,

razvüzdanost, čemer, nevoščenenost se grdo kaštiga sama, narava kaštiga, zemlja se proti človeki obrne.

Zakoni so za lagoje lüdi. Či bi ne bilo lagoonih lüdi, vse bi nam pripüščeno bilo na našo pamet i dobro voljo. Tak pa zakoni vežejo dobre lüdi za volo lagoonih lüdi.

Sunce se je pokazalo iz med oblakov, treznost začne že svet, začne že država prosljavljati. Do zdaj smo se samo v cerkvaj borili proti pijanstvi, zdaj pa je že v šolo prinešeni te boj, 24. jun. 1923. je pa celo javno treznostno zborovanje bilo vse širom naše domovine.

Povodom treznostnoga praznika (svetka) se je dne 24. jun. v Ljubljani vršilo treznostno zborovanje, na štero so poslale svoje zastopnike vse oblasti, društva pa časopisje. Zborovanje je otvoril načelnik zdravstvenega odseka dr. Katičič, potem je v imeni pokrajinske uprave govoril dr. Goršič. Pokrajinska uprava šče z vsem svojim vplivom služiti proti alkoholnomi boji. Vse nepotrebne i nove gostilniške koncesije se bodo omejile. Dozdajšnje naredbe se bodo ostrejše izvršavale. Posebno pašnjo bo uprava posvetila naborom. Na deželi bodo ob nabornih dneh gostilne zaprte, v mestih pa se bodo naborniki taki ob prihodi spravili v vojašnice. Slobodna, prosta žganjeküha se mora omejiti. (Tak se moramo pijancom zahvaliti, či ne mo smeli telko žgati „k šenki,“ kak do zdaj). Za zdravstveno oblast je govoril dr. Ivo Pirc. Pijanstvo je ljudska küga, kak pljüčni betegi (jetika) i spolne bolezni. Cerkveni zastopnik kanonik Stroj je zagotovo, da bo cerkev, kak i dozday, vsikdar posvečala skrb treznostnomi deli. Vseučiliški profesor dr. Ozvald naglašä, da se trbej v protialkoholnom prizadevanji pred vsem oprijeti mladine. Za mladino, kda zapušča šolo i prvič pride na cesto, v družbo, v krčmo, trbej posebe poskrbeti, to je delo cerkvi i starišov. V imeni Orlov je dr. Basaj zagotovo, da bo orlovska organizacija z ognjom sodelovala v protialkoholnom prizadevanji. V imeni Sokolov je dr. Fux izjavo solidarnost s protialkoholnim gibanjom.

Vsaki pameten človek, vsaki dober krščenik i dober državljan pozdravlja treznostno gibanje. Sam z merov vživa pijačo ali se celo vkraj drži. Tvoje dece ne vči, ne navajaj na pitje. Pa kelko starišov v deco leva žganico, po vsoj sili sina napaja: Ve pa pij. Ne tak. Pohvali ga, či ti ne de šteo piti. Mladina se mora v obstinenčnom dühi vzgajati: Naj ne pije alkohola.

Od nenavidnoga pidentara.

Narodna.

Ednok je bio eden krao, pa je meo dva pidentara. Oba teva pidentara sta vdablala glino obleko pa glino pláčo, liki ednoga je zato krao li raj meo, kak drügoga. Či so prišla k njemi kakša gospoda, je mogoce vseli samo eden pidentar hoditi koli njih, šteroga je krao raj meo, ov se je pa mogoce odzaja držati.

Te se je pa zgodilo, ka je krao ednok odišeo na lovino. Te pidentar si je pa že večkrat premišlavo, kak je rekši to, ka njega zametavlejo, ovoga pa raj majo, pa je šo pred krala, gda je te z lovine šo, pa njemi pravo, ka njegov pajdaš s kralicov drži.

Gda je kráo to zvedo, so ga obleteli čemerje, pa je pravo :

— No, kak znaglič domo pridem, tak ga zravna dol strlim.

Pidentar je pa pravo nato :

— Svetli krao, to nede dobro, zato ka bi što pitao zanjega ; liki vi mate vapanico, pa ga tam notri dajte vrčti, te nigdar nišče ne zvedi.

Krao ga je bogao, pa je šo k vapnici. Tam je pitao vapančare :

— Ali vi spunite, ka vam jaz zapovem ?

Vapančarje so odgovorili :

— Svetli krao, mi smo dužni spuniti vse, ka vi želete !

Krao njim je nato velo :

— Tistoga mojega slugo, šteri zajtra najprle se pride, z železnimi rasojami bardusnite, pa ga notri v vapanico vržte !

Gda je na drügi den krao opravo zajtrk, je k sebi pozvao tistoga pidentara, ka ga je raj meo, pa njemi je velo :

— Idi, pa pitaj vapančare, či so spunili mojo zapoved.

Pidentar je šo. Gda je do cerkvi prišeo, pa čüo, ka se meša slüži, je šo notri. Mislo si je, ka zaj ma priliko, pa je lejko dugo v cerkvi. Ostao je zato pri teh mešaj, pa je te šo proti vapanici.

Ov pidentar si je pa doma nej znao kaj začėti, ka bi jako rad znao, či so že vapančarje bujli njegovoga pajdaša. Veselio se je že naprej, ka de rekši raj on v vekšoj milošči pred kralom, pa je šo pitat vapančare, či so že spunili kralesko zapoved.

Gda so vapančarje varali, ka te pidentar ide proti njim, so si včasik dogučali :

— Moremo ga hitro bardusnoti z železnimi rasojami, pa vrčti notri v vapanico, da svetli krao tak želejo.

Tak so tudi včinili. Pidentara so zgrabili, pa so ga vrgli notri v vapanico, zato ka je on bio prvi, ka je tisto zajtro ta prišeo.

Gda so meše minole, je prišeo k vapanici tudi ov pidentar, šteroga je krao zgono, pa je pitao vapančare :

— Ka pa vi žgete, ka tak jako smrdi ?

Vapančarje so pa odgovorili :

— Žgemo tisto, ka je svetli krao zapovedao.

Ovadili so njemi zato nej, ka so včinili.

Pidentar je te šo domo, pa gda je domo prišeo, ga je krao pitao :

— No, si hodo pitat vapančare, či so spunili kralesko zapoved ?

On je pa odgovoro :

— Sam hodo, pa so mi vapančarje pravili, ka žgejo tisto, ka njim je kraleska svetlost zapovedala, samo ka prej jako smrdi.

Krao je te včasik znao, ka so vapančarje žežgali tistoga pidentara, šteri je tožo kralico pa toga pidentara, ka rekši vküp držita. Pozvao je zato pred sebe kralico pa toga pidentara, pa njima je povedao, ka sta obtoženiva, pa zakaj.

Pidentar je zaj na kolena spadno pred kralom, pa je pravo :

— Svetli krao ! Prosim ponizno, jaz sam si na koj takšega nigdar nanč mislo nej, pa sam se svetle kralice nigdar nej ovači tekno, samo či sam gda mimo kre njé šo, pa sam se je te nedovedoč dotekno.

Kralica je pa tudi pravila :

— Slobodno mi glavo krej odsekate, či je to istina ! Te pidentar je meni nigdar nej pravo takše reči, pa me je na koj takšega tudi nigdar nej nagibao.

Krao je te spoznao, ka sta nedužniva, pa je pravo :

— Kikoli drugomi jamo kopa, on sam v njo spádne.

Narodne pesmi.

Opomba. To pesem spevlejo, gda mrtvece čuvajo.

Lepi okrogeo svet . . .

Lepi okrogeo svet,
Morem te odstaviti !
Jaz več za te ne maram,
V kmičen grob odhajam.

Lepo rumeno sunčece, Morem te odstaviti itd.	O ve svetle zvezdice, Morem vas odstaviti itd.
O ti bleđi mesec ti, Morem te odstaviti itd.	Zbogom lüba mati, Morem vas odstaviti itd.

Zbogom lübi oča itd.
Zbogom lübi bratje itd.

Vse naj se žalosti . . .

Vse naj se žalosti
V dolini sužnosti !
Sveča mi dogori,
Mi pravi : vmeri ti !

Trobönta angela Mi je troböntala, K sodbi boži Me je spravila.	Drvo mi delajo, Telo v njo denejo, Düša pa bo pred Božo sodbo šla.
Živo sam dvajsti let Na tom milom svet, Zdaj morem mreti, Se k mrtvim četeti.	Zdaj nesejo me ta, Ge mrtvi so doma, Tam ge vsakšega hiža Je pripravljena.

Jaz ščem tü ostat',
Na sodni den gor stat',
Gda bo me prišeo
Angeo boži zvat.

K Svetim Trem Kralom . . .

„K Svetim Trem Kralom
Na kerfanje bom šla.
Tam bom lepo
Jaz molila Boga.“

„Sveti Trej Krali
Do ga meni dali,
Ednoga moža, od Boga,
Či gli tak duge mustače ima.“

„Prelüba moja hčerkica, nej tako!
Ti svojim sküšnjavam daj slavo!
Možila bi se rada,
Pa si šče premlada;
Ti neveš, ka govoriš,
Zakon je en težki križ.“

„Toga križa se jaz ne zbojim,
Naj li moža zadobim.
Znam šivati, znam presti,
Znam dati njemi jesti;
Drüge reči me mož navči,
Hočem ga lepo bogati.“

„K Svetim Trem Kralom
Na kerfanje sam šla.
Tam sam lepo
Jaz molilla Boga.“

„Sveti Trej Krali
Šo ga meni dali,
Ednoga moža, od Boga,
Či gli raztrgane hlače ima.“

Sunce sija . . .

Sunce sija, sunce sija
Med dvema sivima gorama:
Dečko guči, oj dečko guči
Z dvema fajnama deklama.

Edna zaspí, edna spi,
Ta drüga z dečkom govori:
„Aj dečko tí, aj dragí ti,
Pa štero deklo boš si vzeo?“

„Tebe bi vzeo, tebe bi vzeo,
Pa jako hüdo mater maš!
„Mater vmorim, očo vtopim,
Pa tebe ne zapüstim.“

„Mater vmoriš, očo vtopiš,
Pa mene nigdar ne dobiš!“

Micika na pragi stala . . .

Micika na pragi stala,
Svetle zvezde je gledala :
„Zvezde ido za meglo,
Mojga fanta nej domo.“

„Moj fant, ge si hodo, ge si bio,
Ka si si tak čižme zarosio ?“
„Jaz sam hodo po planinaj, po rosinaj,
Tam, ge so fantičje, mlade deklinae.
Tam sam dobo prstanke tri:
Prvoga mi dala Micika z celoga srca ;
Drügoga mi dala lübica zalüblena ;
Toga tretjega mi je pa dala lelija,
Cvetlica i roža z nebes.“

V püngradi rože rastejo . . .

V püngradi rože rastejo,
Vse so fajn precvetene ;
Poleg mi idejo deklince,
Vse so fajne kak rožice.

Lejno pa ideta dečkeca dva,
Obadva sta fajniva, šikaniva ;
Dečka pa drügo ne delata,
Najnö lübezen gor pišeta.

To prvö je „a“, to drügo je „b“,
To je öd najne deklinae ime.

Magdalena, Magdalena . . .

„Magdalena, Magdalena,
Daj mi kito rožmarina !“
„Jaz bi ti ga rada dala,
Da mi nebi majka vkrala.
Jaz ga hočem majki vzeti,
I ga tebi podeliti.“

Törnišče.

Leta 1725. je grof Jurij Csáky v Törnišči hodo. Pravo je Törniščarom, naj svoje tožbe pismeno njemu dajo. Tožili so se, da gospočko vino morejo odavati. Ednok 12 drugoč 14 lagvov vina dobijo. Ne morejo vse stočiti vu varaškoi krčmi, med sehom si morajo razdeliti. Oficirje tudi krčmo držijo. Prosili so, naj se stalno odloči, kelko vina morajo stočiti. Moramo s gotovimi penezami rešiti 3 lisčine kože, ednoga casarskoga ftiča, 10 borojčnih ftičov (huos madarak) i edno tele. Vu törniških privilegiumah od toga ne ga guča. — Hajducke so je brezi znanja varaškoga župana zvezali, vu tem'co vrgli. — Deset let že oficira majo, morajo njim forš-pont davati. Ne zadolejo že več. — Odgovor so dobili 5. jul. 1725. Vse se niha po starom. Na znanje da gospočkim častnikom, kak naj opravljajo s Törniščarami.

Leta 1769. so arendo davali gospodi — 38 r. 58 kr. — Šest lagvov vina so stočili, (Leta 1859. 60 akovov). Gospočkim častnikom so na leto tri obede dali. — Pritisnoli so je na desetino. Od mlinov so arendo plačivali. Gospočkim hajdukom, kda vu varaš pridejo morajo jesti i piti dati. To je vse ne bilo prve.

Leta 1770. so popisani travniki i njiva. Na Gornji Krčej, v Trnji, pri Preitoki, na grudici, v Dolnji Krčej, v Krčovini, v Juhovoi Gati, za Krogmi, za mlinom, v Gaboricaj, za hišov, v ogradi, poleg Gatj, Pasika, pri Gareši Veliki ogradi, poleg Kalinovnika, v Domjanovoi senožati, v mlinskih senožataj, pri Solar Jančija hiši, v Slepom ogradi za Tivadarovim mlinom pasika, v Tompovoi krčovini, v Ščapovoi pasiki, v Krogi, pod Rakitjom, v kračmaj, v Bankovoi krčovini, za dugimi njivami na černom, v gati, v Kroglih, v gaici v gati pri Pretoki, na gredicaj, v Ascainki v Asčanici v Asčaniki. — Drüge njiva so selišča (sessionales terrae). — Vu ednom pismi leta 1824. se spominja Pantesice, Janine. Na mejaj med vesnicami trnje raslo, žmetno je bilo hoditi i meriti.

Vu pravdi se je posvedočilo, da Törniška desetina je poposka, nego beltinska gospoda je pogodbo mela s zagrabečkim kaptalanom i zato je ona brala. Z desetine 16. del je bio plebanušov. Od hajdine i kukurce se ne dava poposka desetina, tak i beltinska gospoda ne sme brati. Poposka desetina se je davala od selišča. Od krčovine je zemelska gospoda brala desetino, dñnok njoj je prepovedano bilo, da bi od hajdine brala, štera je vu strnišče posejana bila. Tak tudi prepovedano njoj je bilo, da bi želela, da bi njene častnike i sluge Törniščarje hranili i vozili.

Leta 1773. je zagrabečki kaptalan desetino z arende dao Beltinskoj göspodi. Da bi ga gospoda leta 1817. ne ponovila, je kaptalan desetino z arende dao prebivalcom, da desetino rešijo s penezami, na leto plačajo 2000 ranški, plebanoši 16. del morajo dati. Kontraktuš je podpisao Janoš Godina, Andraš Sarjaš, Janoš Marša, Nikolaj Poredoša (Törnišče) Štefan Barbarič (Lipa) Peter Hajdinjak (Gumilica), Marko Zver (Nedel'ca), Mihael Straščan (Brezovica), Nikolaj Hozian (Poljana), Štefan Pücko (Ivanci), Štefan Jereb'c (Beltinci), Ivan Mesarič (Bratonci), Mihael Vöröš (Gančani) Mihael Sraka (Lipovci), Nikolaj Brunec (Dekležovje), Lovrenc Kuzma (Melinci), Marko Zver (Adrijanci), Ivan Zenko (Črensovci), Štefan Vinčec (Renkovci), Jožef Horvat (Žižki). — Leta 1822. sta se kaptalan i gospoda

zjedinila. — Leta 1838. je kaptalan znovič prebivalcom dao desetino, rešili so za 1000 ranški leto. — 26. febr. 1848. je Törnišče 100 ranški plačalo za desetino. Štefan Magdič iz Renkovec i Marko Lutar iz Nedelice sta v Beltinci 18. aug. leta 1779. izpovedala pred gospočkim stolcom (uriszék), da sta od varašancov čula, med njimi od Kúčka i Kolenca, da na pravdo za volo meje so že 800 ranški potrošili, pa že več poberajo (collecta), njihov fiskališ, da v Törnišče pride, si goslare da pripeljati i tak se zabavlja.

Leta 1779. na 9 punktov izpitani so pravli, da so oni privilegirani varašanci i na to so pokazali svoj privilegium. Ovak pa dejansko plačajo vsako leto 39 ranški, 48 akovov ali 12 polovnjakov gospočkoga vina stočijo. (48 urnas sive 12 polovnjak). Od selišča davajo poposko desetino. Od krčevinskih travnikov plačajo za ednim koscom 3 kr.

Vu ednom pismu leta 1825. se spominja kapela (stacija) sv. Roka.

Leta 1794. 28. risalščeka je Štefan Augustich od beltinskoga išpana Petra Schapa prek od kapele sv. Antona na drugom kraji ceste hišo s fundišom vred kúpo za 160 ranški. Varaški poglavarje so se njemi, kak se toži, s prelevanjem krvi i s smrtjov grozili, hišo zapečatili i via facti okupirali. Ta okupacija se je pa zato zgodila, da je Peter Ščap na hišo 100 ranški duga vzeo od Matjaša Benko ešče julija leta 1793. Med tem je pa odo hišo Augustiči za 160 r. Hišo je mogo rešiti za 100 r. od Benkova. To se je zgodilo 28. maja 1802.

Že od leta 1823. so se Törniščarje tožili za volo hajdine i kukurce. Ponovili so leta 1828. da od hajdine vu strnišče posejane morajo desetino i tak od edne njive dvakrat vu leti desetino davati ne po pravici, nego po voli častnika i jo morajo sklasi, liki drva, vu klaffer. Kda bi varaški župan ne tak dao sklasi kukurco, 6 vör voze je dobo, paziteli kukurce je gospočki jager pukšo vkraj vzeo. Odgovor je bio, da že leta 1772. so davali desetino iz pšenice, žita, hajdine i kukurce. Či zdaj malo zemle majo, to je prvle tüdi tak bilo. Pukšo samo nemešnjak slobodno nosi. Ne se je posvedočilo, da bi vu klaftré morali klasi kukurco. Županija je pukšo nazaj dala dati leta 1829. ar se je nej posvedočilo, da bi pazitelj pukšo na lov rabo. — Leta 1829. je kraljesko namestništvo odgovorilo, da se pravda naj znovič začne.

21. jul. leta 1824. je gospočki merar v Nedelici pri Törniškoj meji mero ono zemljo, štera je že na Törniškom bila. Törniščarje so njemi lanc vkraj vzeli. 25. julija je Tasler Ferenc, gospočki častnik s večimi prišo v Törnišče i živino, štera je bila na pašniki, šteri zdaj že k Nedelici spadne, je od gno, Törniščarje so ga napadli, mogo je odbežati. 26. julija je merar šteo meriti v Benkovom krči nedeličanko zemljo, proti só stanoli. Deset Törniščarov so zgrabili, med njimi tri sq včasí pokaštigali i potem pustili. 18. aug. so Jožefa Cvetko, Ivana Štefanec, Balaža Kúčko, Petra Trboča, Štefana Hrašljan, Matjaša Kolenc, Janoša Maroša, ki so v žezezi bili, odpustili. Živino nazaj dajo. Že bi nazaj dala gospoda, či bi Törniščarje po njo iz timoglavosti, zdaj pa pravijo, da so se bojali. Vu napadi 25. julija so hajduki Ambruši roko strli Törniščarje.

Kda so pod Augustičom Ledavo kopali, so mogli globoko i šurko kopati. Čemerni so bili na Augustiča, za kaštigo bi ga, prej, obesili. Tri leta so kopali. Kda so skopali, je drugi den povoden prišla. Adamáš so meli, vsi so pijani bili.

Gradišče. Gumila od Rousovōga mlina. Banfy Katalena je tam grad mela. Ešče v najnovejših časah so našli cigel. Do cerkvi je palánk, plot, mela. Na tej gumili so šteli cerkev zidati, nego stene so na mesto zdajšnje cerkev prišle. Ka so na gradišču zidali, je šlo. Zvon se je potuno. Na gumili na sredi je nižše. Ešče i zdaj čujejō zvon. Mestō kapele sv. Antona je k gradi slišilo. L. 1600. je Banfy Kristof, 1602. pa Hadik Mihal bio poveljnik. Glas je prišo, da se tōrki približavajo, pomoč so prosili z Bel-tinec. Tōrki so z Radmošanec prišli, Hadik je ne mōgo proti stanoti, bežo je proti kapeli. Na poti je doli spadno s konja, na glavo je vdarec dobo. V kapeli so ga pokopali. L. 1728. so njemi glavo našli.

A loco castelli Malekociani, per pratum Malekocianum. Gumila okoli je 120 stopajov, poprejk pa 20 stopajov. Stari Tivadar je pravo, da je to grad bio Banfi Katarene. Dosta zemle je že vkraj zvožene, našli so i cigeo. Tam okoli je gōsto bilo, kopinje. So pasli. Mlinskoga potoka te ešče ne bilo. Ledava je vsešerom šla med gostim grmovjem. Tivadar se spomina od kručov. Ves je bila od šole na zahod na brežiči. Pred kručami so se ljudje skrili okoli gumile v kopinji. So je zvali: Jutka. So ne naprej šli. Krucci so vužgali ves. V tōrniških pismah se spominja incendium per Valachos (ogenj od Vlahov). Njiva se pravi: Zahišami pa nikših hiš zdaj ne ga tam. Inda sveta je tam bio varaš. Kde zdaj Tōrnišče stoji, tam je gaj bio, tam so sekoli les i si hiše cimprali. Zemlja: Galčica, Kalčica. Štesnica. Kračina. Kalinovnjak. Pod gaj. Ebednica. Verteoka. Piščaki. Kalinske. Uscanik. Trebeši. Krčovje. V Velki Poljani zemlja: Vuče grlo. Na voganici. Pri vučkoj mlaki. Gradica (Gredica) Popovnjek. Vūdina. Na Sečaj (Seče). Vsenožeče. Na žgalini. Na selskom. Pri Libovji, Libovija. Na Pozdenec idem. V Brezovici: Dolnje Lazi. Püstiga (Püste njiva). Gorečica (Gorščica). Čerije (Cerije, v Cerjeih). Po redi. Na po redi. Ciline (Cilino).

Plebanoš Koceth je 28. apr. 1862. na proščenje zvūn krčme poleg cerkvi i na slobošćini vino dao točiti. Tōrniščarje so proti stanoli. 2. junija je županija (vārmegye) plebanoši dala pravico. Varašanci so apelirali. 2. aug. 1862. so že dobili odgovor, da se njihova prošnja spuni.

Anno Domini 1699. die quinta mensis Januarii in oppido nostro Turnischa. Ja Suman Balao v postuvanom Varōssu Turnischu stoeči daiem na znanje vsem i vsakemu, pred koiek goder Poglavithe ljudi obraz iliti lice on moj lastoviti list doide, kako sem ja dobrovolno, ad id nemine cogente vekivečinu moju lastovitu iliti lice on moj lastovitu iliti urochnej grunt ovde v Turnischu z hisum, skednem, stalami i z ostalem cimprom na rechenem gruntu odal, prodal postuvanomu varossa našega človeku, Szlavicz Istvanu, skolniku vremena onoga našemu i Suse Tovarushu niegovornu, Dece oboiega spola . . . Za vekšega svedochanstvu radij segurnosti dozval sim poglavite našega varoša popisane lindij, pred kočē i recheni kupec poleg navade donesel edenajst pintov vina i zverhu vsega radi stalnosti vekivečne pred gospodom Plebanuše Petrem Paulusichem vremena onoga varošu pečat gori postaviti i rechene svedoke, kateri so na sveti bili, popisati i mesto pechatu krizse postaviti.

Ednok so Marijino podobo doli vzeli, v kot postavili, skuzila se je, šla je do Roka, nazaj so jo prinesli, tam pa kapelo sv. Roka zozidali. — Za volo gospoćine so se dosta pravdivali. Ženske so vse zodale, na kolah odpelali v Beč. Konje so več mestah premenili, da bi v odločenom vremeni prišli v Beč. Tam so kazali: Tū pridejo varašanci Pred 30 letami hlapec iz drūge vesi je ne mogo vzeti tōrniske dekle.

Od ednoga očo pa od sinü.

Narodna.

Ednok je bio eden oča, pa je meo ednoga sinü. Te si ga je pa nej tak gojio, kak bi trbelo. Dopüşčao njemi je vse, ka je šteo delati, pa ka je proso, tisto njemi je tüdi vse dovalo.

Tak je teklo leto za letom, pa je sin že velki zraseo.

Üda je bio star sedemnajset let, sta šla ednok z očom orat. Te je pa sin nej dobro gono jünce, tak ka je oči plüg zmérom sentam vujdavao. Oča ga je za toga volo večkrat pokarao, pa gda je vido, ka to nikaj ne hasni, ga je z otikov spoklivüşkao, tak ka njemi je šče krščak z glave spadno.

Sin je te povrgeo očo, pa je odišeo v eden log, ki je tam nej daleč bio. V tom logi se je do večera stepao, pa gda je večer nastao, je nej znao kama.

Dugo si je premišlavo, ka bi naj napravio, pa je te nazadnje zagledno, ka se nekaj sveti nej daleč od njega. Šo je zato tá, ge je vido posvet, pa je prišeo do edne kuče, ka so se v njoj tovaji držali. Tü je šo notri, pa gda so ga tovaji vidli, so ga včasik pitali :

— Ka pa ti iščes tü ?

On njim je pa odgovoro :

— Oča me je zbio, pa sem zato prišeo k vam, či bi me vi šteli med sebe vzeti, ka bi pri vas ostao.

Tovaje šo ga resan vzéli med sebé, zato je ostao pri njih. Bio je pa jako razvüzdani, da je že doma nej meo nikšega straha, zato se je tovajom jako dopao, pa so ga na tretje leto djali, ka njim je on bio vajda.

Te se je pa ednok zgodilo, ka je oča gnao jünce na — senje kre tistoga loga, ge se je njegov sin podržavo. Oča je sinü nej poznao, sin je pa poznao njega, pa gda sta vküp prišla, ga je pitao :

— Kama, kama, stavec, s temi jüncei ?

Oča je odgovoro :

— Ja, ženem je na — senje, ka mi trbej peneze.

Sin ga je nato pitao :

— Pa so ti penezi tak jako v želi ka te lepe jünce tržiš ?

Oča je odgovoro :

— Vej so mi penezi nej ravno v želi, liki stári sam že, pa nemrem krme spravlati.

Sin ga je pitao :

— Pa nemaš dece?

Oča njemi je odgovoro :

— Nemam. Ednoga sinü sam meo, da me je pa tisti povr-
geo, ka nevem, ge je.

Te je sin velo oči :

— Idi ti starec, k ejnomi velkomi hrasti, pa ga za vrih primi,
pa dol potegni !

Oča je nato pravo :

— E, moj dragi, za to sam že jaz nej !

Sin ga je te pitao :

-- Pa nebi mogeo toga hrasta dol prignoti ?

Oča je odgovoro :

— Nej, nej !

Sin njemi je zaj kazao eden mali hrast, ka je nej bio debe-
leši kak porišče, pa njemi je velo :

— Te pa etoga maloga prigni dol !

— O, toga že, toga! — je pravo oča, pa je prijao za mladi
hrast, pa ga je vügnö na zemlo. Sin njemi je pa pravo nato :

— Viš, tak bi ti z menov mogeo delati. Jaz sam tvoj sin !
Pokeč sam mali bio, dotečas bi me vügibao, nej gda sam že gor
odráseo, ka sam te več nej šteo bogati.

Oča se je zaj razjokao nad sinom, sin njemi je pa pravo :

— Oča, nikaj se ne joči ! Jaz te drügo nikaj ne prosim,
samo edno večerjo. Dnestjeden pridem k tebi s svojimi tridvaj-
setimi pajdaši, pa nam te moreš dati jesti pa piti. Drügo te nikaj
ne prosim ; to de moj deo . . . Zaj pa ženi jünce na — senje,
pa či je odaš, te nejdí po toj poti nazaj domo, zato ka ti ovači
moji pajdašje vzemejo peneze, liki idi po drügoj poti, pa nam te
dnestjeden pripravi večerjo za tiste peneze, ka je za jünce dobiš.

Starec je zatem gnao jünce na — senje, pa je je resan odao.
Gda je pa domo prišeo, je bio jako žalosten, pa si je nej znao
kaj začeti. Sinü je najšeo gor, da je pa nej šteo iti domo. Ka
zato naj napravi ?

Šo je, pa je pandurom na znanje dao, ka tisti pa tisti den
pride njegov sin s svojimi pajdaši na večerjo, pa se on jako boji,
či bi njemi kaj lagoonja včinili. Pandurje so obečali, ka njemi
pridejo na pomoč.

Gda je mino tjeden dni, pa je prišeo tisti den, na šteri den
so tovaji nakanili priti k večerji, sta šla dva pandura k starci.
Prišla sta tá dosta prle, kak tovaji pa sta velela starci, naj jiva
poleg künje v tisto klečanko zapre, tovajom pa naj povej, ka
morejo vso škér, ka s seov prinesejo, notri v malo hižo zaklenoti.

Starec je tak včino. Gđa so tovaji prišli, njim je velo, naj svoje orožje zdevlejo, v malo hižo, ka či de rekši što šo poleg njegove hiže, pa de vido tam orožje, bi znao pitati, ka to za lūdi ma on pri sebi; či pa orožje k strani zdevlejo, te pa lejko povej, ka so to njegovi negdašnji pajdaše. Ponūdo njim je šče klūč od male hiže, pa njim je pravo, ka te klūč lejko sami majo v rokaj.

Tovaji so ga bogali, pa so si zaklenoli orožje v malo hižo. Klūč je dĵao v žep vajda, te starcov sin, pa so se te spravili vsi za — sto.

Starec njim je zaj noso jesti pa piti, kak je že meo naračunano. Gđa je zadnje na — sto odneso, je šo pravit panduroma, ka so se že tovaji navečerjali. Pandura sta njemi najmre velela, naj njima to naznani.

Pandura sta zaj stopila v hižo pa sta pravila tovajom :

— O dečki, tū ste?! Mi vas že dugo iščemo!

Zatem sta se pa s pravila nazaj v preklit, kak či bi šče tam več pandurov bilo, ka šče eden naj stopi v hižo, ovi pa vsaki k ednomi okni, pa sta te velela tovajom :

— Zaj, či se z dobra date, se dajte či pa nej, te pa nede dobro z vami!

Tovaji so se prestrašili, pa da so nej meli nikšega orožja pri rokaj, so se nej mogli proti postaviti, liki so se po ednom vsi dali, ka sta je pandura privezala na verige.

Gđa so že vsi bili vkūp zvezani, sta njim pandura ovadila, ka sta sama. Tovaji so se že te čednili, samo ka so nej mogli več vuĵti, zato ka so bili vkūp zvezani.

Zaj je te pravo sin oči:

— Eĵ oča, ti maš Bogi zahvaliti, ka si bio čedneši, kak jaz! Či nas nebi pandura zvezala, bi meli tvoje srce eti na stoli tak razrezano, kak vidiš te ocverke, ka si nam je na — sto prineso!

To je povedao oči, pa so ga te gnali pandurje v vozo ž njegovimi pajdaši vred.

Stariše ka delate.

Vsaki oča i vsaka mati sta veseliva zdrave i krepke dece. Vej vidita od dneva do dneva kak deca rastejo, postajajo močnejša, i veselita se bližnje bodočnosti, nĵuve pomoči pri deli i trošta na stare dni. Slaba i betežasta deca so sami sebi i drūgim velki križ. I z žalostnim srcom gledajo stariše bodočnost takše

dece. Ka do začnoli sirote či njim roditelje spomerjejo i njimi rie zapüstijo zadosta vrednosti! Či so pa deca zdrava i krepka poleg toga tüdi delavna i šparavna, pač ne potrebno skrbeti starišom, ka do začnoli či ostanejo sami. Zdrav razum, delavne roke i šparavnost je deci na najvejšo vrednost, štero nemre vničiti nikši ogenj i nemre odnesti nikši tat.

Starišje so si dostakrat sami krivi, če neso njuva deca zdrava i dobra. Ništerni starišje se brigajo za vse drügo samo za svojo deco ne, deca so dostakrat prepüşčena sama sebi popolnoma tak, da si lejko pokvarijo düšo i telo. Nikša zemla ne rodi dobroga sada, či jo dobro ne delamo. Tüdi deca ne bodo zdrava ne na düši i ne na teli, či se od mladosti ne pazi na nje kak na svoje oko. Iz deteta se največkrat lejko napravi najbolšega človeka, či se zna i ščé. Žalostno ka naši starišje dostakrat prav malo znajo od zgoje dece, i da ravnajo dostakrat naopak. Vsakomi bi se smejali, či bi šteo pripovati žuto pšenico, pa bi sejao na mesto pšenice kokun ali pleve. I vendar kelko starišov dela ravno tak nespametno! Deco bi radi meli dobro i zdravo pa njim že v ranoj mladosti postavljajo v gibka tela kvas slabosti, beteg, zapravlivosti i drüge slabe lastivnosti. Včasí se to zgodi iz lehkomišlenosti, naj večkrat pa i z nevednosti.

Zato ščem opomniti eti stariše na dve velikivi falingi, ali razvadi, šterivi sta se v zdašnjem vremeni razvili po več kraji naše mile domovine, in šterivi falingi deco telovno i düševno dostakrat popolnoma vničijo. Tevi dve falingi majo tisti starišje šteri davlejo deci opojno pijačo ino tobak.

Poglednimo naj prvele pri kakši prilikaj vdablajo deca največkrat opojno pijačo, to je : vino, pivo i žganico. Pripeti se tü pa tam ka dobijo celo cecatja deca opojno pijačo — žganico. Či je dete lagoje, ali betežno, vleje njemi nespametna mati žlico žganice v vüsta, rekši leži de spalo. Gda dete spiye šče bole kriči i se zvija. Ali to ne trpi dugo; naskori tiho grata in trdo zaspi. Mati misli da je žganica pregnala bolezen, da je dete zaspalo. Ali to je ne istina. Dete je zaspalo zavolo pijanosti, kak zaspi za stolom pijanec či se ga je preveč na vlekeo.

Gda dete ksebi pride, šče meti vsako reč, štero vidi, da bi jo neslo vüsta. Či vidi odraščenoga, da je ali pije, že sega z rokicov i otpira vüsta. I kelkokrat se prigodi, da so poleg deca, gda se pije! — Da bi ga mati pomirila, da njemi palik požirek vina ali žganice. Dete košta i pokaže kisili obraz. Drüгим se to vidi, i šče silijo dete piti, samo da majo pri tom svojo norijo i se morejo deteti smejati, ar meša obraz. Či što pravi, ka je to

ne dobro za deco, hitro ga obreknejo, viš dete postane bole močno, ar vino da moč; ino žganica je šče prej za deco posebno dobra, ar je ne stiskavle i pomiri gliste.

Nespametni! Opojne pijače ne dajo deteti nikše moči, nego njemi šče vzemejo. Pomirijo pač istina nikaj v deteti, ali to neso nikše gliste, nego vse dobre kali iz rojstva, iz šterih bi se dete sledkar razvijalo v krepkoga človeka i čedno kotrigo človeče družbe.

Večkrat sam na svoje lastivne oči vido, da je mati prišla v oštarijo s pol leta ali tūdi z leta starim detetom. Davala njemi je vino. Dete se je s prva branilo, potom je pa že samo segalo za kupico. Najdejo se celo tak nespametni starišje, da šče celo deco hvalijo, či rada pijejo vino.

Skoro vu vsakoj vekšoj kmečkoj hiži je že zdaj navada, či kaj bole žmetno delajo, ali či majo lūcke težake, da se prinese na sto pijača, vino ali pa žganica. Lūdje so dnesden jako razvajeni. I to bi bilo guča, či bi što meo lūcke težake pa njim ne bi dao pijače! — I pri vseh takši prilikaj dobijo vekša i menša deca pijačo, šče dostakrat prle pijejo kak lūcki.

Šče dosta drūgi prilik je, gda vdablajo deca opojno pijačo. Na priliko: gostūvanje, kermína, koline in tūdi gda je firma. Ništerno dete je prvič bilo pijano gda je bilo pri firmi, štero so zakrivili nespametni kumovje i botre. Gda se pri firmi ja lejko inači napravi prijeten i veseli den, da se ga z veseljom deca spominajo celo življenje, ne pa ravno s pijanostjov, ka je lejko dete sram gda se zmisi na tisti den.

Ali opojne pijače istina tak škodijo mladini?

Zdravniki so že dostakrat dokazali, kak slabe posledice majo opojne pijače za mladino. Vsaka pijača, od štere se lejko vpijamo, ma v sebi več ali menje nikšega čemera, šteromi pravimo alkohol. Žganica ma največ alkohola v sebi. Že pokojni škof Slomšek je zapisao ete reči: Mladim kujsekom davlo žganico piti zato ka mali ostanejo. Tūdi deca vu svojih rasti zaostanejo, či žganico piti dobijo. I istina! Dete, štero je vdablalo opojno pijačo več ali menje ne nigdar krepko, veselo, betežljivost njemi sija že na obrazi. Na tistom deteti ne zapaziš tisti puni ino erdeči vūst, kak na drūgih.

Tūdi se dosta ne brigajo za nikšo reč, nego hodijo okoli kak senca, kama je porineš tam ostano. To se zna, ka komaj čaka, da pride do pijače, takše dete i či ne inači, jo celo vkradne. Starišje mislijo da se dete na boljše spremeni, gda pride v šolo. Pa tūdi te se ne spremeni. Vsikdar je nikše mrtvo na dūši i teli. Deca štera zavživajo opojno pijačo, so vsikdar najslabša v šoli. To je že zdavna

dokazano. Najbolši vučiteo nemre s takše deci napraviti nikaj. Dete je najmre zaostalo zavolo zavživanja opojnih pijač na rasti ne samo na teli, nego tudi na razumi. Zna biti se šče porine vu vekši razred, ge pa pálik obsedi nikelko let; navči se prav malo, i šče tisto naskori pozábi. I ka je sledkar s takšim detetom, gda vö ostane z šole? Za žmetno delo je ne, ar je gingavo i slabo. Za kakše drügo delo tudi ne, ár ne kaže za nikšo reč veselja. Či se kaj navči, navči se samo za silo i malo. Takša deca navadno manjarijo i skrma pijejo či le morejo. Gda dorastejo, so pravi pijanci i zapravlacje. Tüdi za rokodelstvo navadno neso. Rokodelec pijanec je vekši stradač kak pa berač.

I što je kriv, da je dnesden teliko lüdi samo na nevölo i drüгим v nesrečo? Što je kriv, da se dnesden teliko pije, da je ništerna družina tak nesrečna? Največkrat so to zakrivili starišje i so šče krivi den za dnevom! Ne je zadosta da se sami vpijanijo, nego poleg toga šče začemerijo vu svojoj nevednosti svojo nedužno deco že v ranoj mladosti z opojnimi pijačami! Zamorijo v deci vse dobre lastivnosti že v mladih letaj, napelavlejo je k pijanosti i zapravlivosti. Sejajo kokon i potom ščejo žeti pšenico! Z opojnov pijačov morijo lastivnomi deteti düšo i telo! Zato se takši starišje pregrešijo tudi proti božoj zapovedi, štera pravi: Ne mori!

Zna biti de si što mislo, da je ravno ne tak hüdo, či včasi dete dobi kakši požirek, ali či se tudi ednok na leto vpijani. Pravo de ništeren, ka pozna šče celo dosta lüdi močni, šteri so v mladosti tudi malo pili pa neso ravno nespametni. — Istina, se dobijo slučaji; ali gvüšno je, da bi tisti postanoli šče bole črstvi i močnejši i razumnejši, či nebi vživali v mladosti opojnih pijač. — Li poglednimo po naših vesnicah i družinah! Ge so šče močni i krepki lüdje, da bi skoro lejko goro djali na rame i nesli? Jako redki so i že većinoma stari. Starejši lüdje se sče gvüšno spominajo, keliko je bilo pred ništernimi leti za istino pravih orjakov. — Ge so pa zdaj? Oni so spomrli, denešnji narod je pa slab i betežasti. Zakaj? Vej mi mámo več živeža, kak so ga meli naši očevje i dedeki, štere so večkrat obiskale slabe letine i drüge nesreče. Opojna pijača nas zastrupla den za dnevom. Le poglednite v tiste kraje i družine, ge se spiye vnogo opojnih pijač, kak slaba deca so tam! I keliko je nespametnih v takših krajaj! Što je tomi kriv? Odgovor: žganica i drüge opojne pijače.

Ka je pa s tobakom i z našov mladinov?

Pred kakšimi devedesetimi leti je napisao škof M. Slomšek reči: „Strah me je gledati teliko mladencov, celo šče dece, ki še

prav žličice prijeti nevejo, smrdečo pipo ali cigaretlin pa že v zobeh majo, s šterim delajo sebi i drugim nevolu, strah ino kvar.“

Ostre so te reči, štere je zapisao moder škof; ali dnes bi gvüšno zapisao šče ostrejše či bi živo i vido, ka se godi. Dnes se pogosto najdejo kraji, ge kadijo cigaretline štiri i pet letni dečki. Splošno je pa znano, da šolarje prav vrlo kadijo i pobirajo po cesti i gostilnaj ostanke cigaretlinov i cigarov Jaz poznam celo dete, ka gda ide domo z šole, kadi po poti cigaretline. Pa ne čudo, vej sam stariš to gleda pa nikaj nepravi! I či triletno dete potegne par dimov z očine pipe, se šče oča nasmeje tomi. Znabiti njemi šče sam küpi pri posebni prilikaj kakši cigaretlin, ja či dečak kadi, se bole postavi, či ravno si šče neve lač zvezati.

Tak se dete pomali navadi kaditi i potom odnese vsako paro za cigaretline. Ništérni pa s krma kadijo, ár njim oča i mati ne dovolita, čiravno ka je komaj sedem ali osem let staro. S časoma oča vidi, da takša razváda košta precu penez i zato njemi brani, ar se njemi mili penez, pa ne zato ár deteti škodi na zdravji. Dosta je pa túdi starišov, ki se s časoma popolnoma privadijo te dečinske razváde i niti ne čmrgnejo kakše reči, či si dete nažiga cigaretline. Gda začne v šolo hoditi, te je pa šče bole prosti i dela med potjov ka šče, i ništérno krono, štero je sproso od starišov za zvezke ali za druge šolske potrebčine, skadi med potjov v zrak.

V šoli se zato ostro prepovedavle kajenje, pa to nepomaga dosta, ár njim starišje doma ne branijo ali pa celo dovolijo. Pri-godilo se je, da se je prišo oča kregat na vučitelu, ár je zapro njegovoga sina za volo kadenja, rekši, dete kadi za moje peneze, pa ne za vučitelove. Vu svojoj modrosti je šče pristavo, da je dovalo deteti kaditi, ar njemi hasni na zdravji i je ne betežen či kadi. No jaz bi meo očo bole za betežnoga na pameti, kak pa dete ge indri.

Kajenje deci gvüšno škodi, ar je vu vsakom tobaki čemer, ki se imenüja nikotin. Starejšim i ovak popolnoma zdravim ne škodi telko, deci pa gvüšno. Vsaki kadilec zna, gda je kadio oprvim, da njemi je bilo slabo. To dela čemer nikotin. Pomali se pa človek toga čeméra tak privadi, da nemre brezi njega biti. Ah, keliko kadilcov bi že rado ta püstito kajenje, pa nemrejo! Stara navada železna robača, pravi pregovor.

Či kadijo deca, njim gvüšno škodi na zdravji i na rasti tela. Što začne rano kaditi, ne postane nigdar trden i močen, či túdi dosegne srednjo velikost. Poleg toga pa se šče deca s kajenjóm privadijo raznim drugim slabim lastivnostim. Večkrat more lagati,

i včasi celo krasti, samo da zadosti nepotrebnoj navadi štera ga sledkar košta dosta peněz. Večkrat tudi nastane ge ogen, i pri tom so dostakrat kriva deca, štera kadijo. Pri sebi nosijo vsigdar špice, da bi lejko kadili, či dobijo kakši cigaretlin. Ar dostakrat pred starišami nevüpajo, skrivlejo se v kakše stranske kote za to najbolje pripravne parme i oslice, kama starišje malo gda poglédnejo. Ovak pa či što pride, vgasnejo i vržejo vkraj, če tudi na seno ali na slamo, se razmi da se takši falačeki večkrat žarijo, potom ne čüda či se vužge ramba i požar vniči vse. Keliko sirmaštva si zavžijejo pogorelci i keliko skuz pretočijo! — I vsega toga so kriva deca štera so vüžgala; i vprvoj vrsti so pa krivi starišje, ár neso pošteno zbili cigaretlin iz vüst dece!

Zato ponavlamo: Starišje, či ščete meti zdravo črstvo i dobro deco, ne davlite njim opojni pijač i ne dovolite njim, da bi kadili.

„Dolinar“

Vganke.

Ka je to?

1. Malo je, liki buja,
Pa je ne buja.
Je grm,
Pa je ne grm.
Je jaboko,
Pa je ne jaboko.
2. Štirje pojgje v eden grm strelajo.
3. Štirje jagri v eden črep strelajo.
4. Mi mamó takše dete, štero, či je sito, se joče, či je pa hlačno, je tiho.
5. Mamó lagev, ma dva obroča, jezero pa jezero dog.
6. Ka je tisto, štero te najbolje teží človeka, da ga nema?
7. Kde je srna najbolje rada?
8. Kak lahko štoj pije vu pevnici brezi toga, da bi dolí šo?
9. Što ga pozna, ne vzeme ga, što ga pa vzeme, ne pozna ga.
10. Najbolje ga gledajo, kda se ne vidi.
11. Eden oča ma jezero sinov, vsi majo krščake, samo on nema.
12. Ka visi bežečemi psovi iz gobca.
13. Ka dela kokot, kda na ednoj nogi stoji?
14. Šteri je tisti brój, da či k poloviči denem tretji del, dobim deset.
15. Eden vert ma petdesetšest ocv. Odložo je, da po njegovoj smrti izmed treh sinov srednji s sedmerim več dobi, kak najstarejši, najmlajši pa s tremi več dobi kak te drugi. Kelko dobi vsaki?
16. Ka je tisto, štero on zgübi, ki je nema.
17. Dosta oči ma, pa döack ne vidi.
18. Što je tisti, ki iz onoga žive, ka drugi jejo i pijejo?
19. Vu kom zginejo krave?
20. Na koj glöda kodiš (berač)?
21. Skem se začne zobni bol?
22. Zakaj pečejo varaški peki menše žemle, kak vesnički?
23. Kde so svinje i kralovje vküper?
24. Kak se vzeme iz devetnajsét eden, pa dönok dvajseti ostane?

25. Kak razdelimo 8 na dvoje, da ni eden nika ne dobi?
26. Kama ide deset let staro dete?
27. Što zna vu vsakom jeziki gučati?
28. Zakaj se ne bere od pisanoga konja mauta?
29. Či eden kebel pšenice treseti grošov košta, ka de valao eden vekln za tri groše?
30. Vu logi raste, po vodi hodi, vu hižaj duše nosi.
31. Pod ednim klobukom jih jezero stoji.
32. Po travi, kre poti, kre vode gospodinja skačejo.
33. V zimi, v leti se küri i nišče se ne segreva pri njem.
34. Kde smo, či smo ne notri, niti vüni?
34. Živi spodi, dühoven zgóra, med njima pa niti živi, niti dühoven.
36. Beži, beži čoka, i napuni čreva.
37. Či ne vidim, gori vzemem, či pa vidim, doli denem.
38. Na občinska mesta se često vöše tam ali moje hiže nindri tam ne niham.
39. Ide, beži, ne slane.
Znak leži, gori nestane,
Kroži, dönok tak ostane.
40. Eden mrtev fuč se koplje v črnoj vodi, črne stopnje niha na belom, kde hodi.
41. Na krvi ide, krv nese,
Samo pa dönok nema nje.
42. Ide pošta neposlani,
Ta nese list nepisani,
Vu novi grad nezidani.
43. Preci te vje, kak nastane.
Kak vje, z ničesom postane.
44. Najprve zeleni gvant na sebe vzeme. Potom beloga, pa toga doli dene,
Ino mesto njega obleče žutoga.
Na slednje premeni toga na modroga.
Li v etöm je zdrava, ali vu vseh ovih, Naime malo deco z lehka v grob spre vodi.

45. Nema nog, dönok more iti,
Ni stopnje ne sme müditi,
Vsaki hipek v račun vzeme.
K njemi nika ne pridene.
Ni vkraj vzeti nemre,
Či nešče zgübiti mere;
Noč i den vküp sklene,
I na tale razdene.
46. Dvanajset konjev vleče
Njegova zlata kola, konje ete sam žene od doľa do dola.
Štirideset osem nog
Majo konji njegovi,
Tristošestdeset cvekov
Pa konjev potkovi.
Kočiš, pojbar tirata vze*koz endrugoga.
Kde hiča, kde mrz mantra
Toga i ovoga.
47. Jezero meü!cov brez peröt prileti, Eden mož pa med nje brezi nog pribeži,
I brezi lamp je vse poje i pogübi.
48. Petdeset dva vojakov je bilo.
Trikrat več pijonerov, kak husarov ino trikrat več pešije, kak pijonerov. Kelko husarov, nijonerov i pešije je bilo?
49. Či bi dvakrat, i ešče s polovicov i štrtim talom več meo, kak mam, ešče samo ednoga bi mogo pridjati, da bi sto bilo.

Rešitev.

1. Repa. 2. 3. Kravji cecki 4. Ponef. 5. Ritonje 6. Penezi 7. Vu svojoj koži. 8. Doli se da odnesti 9. Krivi penezi 10. Sunce, kda potemne. 11. Hrast. Vsaki žalod ma krščak, hrast (očja) pa ga ne ma. 12. Jezik. 13. Drugo nogo gori potegne. 14. Dvanajset. 15. Trinajset. Dvašeset. Tridvajseti. 16. Potrpljivost. 17. Lanc. 18. Krčmar. 19. Vu koži 20. Na roko darovnika 21. S črkov „z“. 22. Ar menje mele vzemejo k zemlji.

23. Vu kartah 24. Iz XIX vzememo I. i ostane XX. 25. Tak da 8 na sredi z linejov na dvoje razdelim i delim dvakrat o (nika.) 26. Vu edenajsto. 27. Rūo. 28. Ar vert plača. 29. Tri groše. 30. Ladja. 31. Mak. 32. Žabe 33. Pipa. 34. Na

pragi. 35. Sedlo. 36. Špuľa. 37. Lüknjasti lešnjek. 38. Puž. 39. Tekoča voda. 40. Perc. 41. Sedlo. 42. Voda. Listje. Gat. 43. Iskra. Perinje. 44. Slive. 45. Vōra. 46. Sunce. 47. Mesec i den. 48. 4 husarje. 22. pijoverov, 36. pešije, 49. Šesttreseti.

Šatringe „Slov. Krajine“.

Šatringa je greh. Šatringa on, ki kakšemi deli takšo moč pripisūje, kakše od Boga nema. Či bi si štoj na vodo dao četeti i bito vervao — gotovo bi pregrešo. Pa jas je dōnok popišem. Neščem razširjavati šatring, pa je odobravati tūdi neščem. Samo kak staro reč ščem iz pozabljivosti vōzdignoti za spomin i zednim pokazati sveti ka je ne prav.

Glejmo te šatringe. 1. Na Andrašovo (ali na kakše senje se tikvino semen vzeme na pot, da do tikvi bolje pune

2. Na Andrašovo če se začne dekla postiti, te ve, što jo vzeme. Tri dni se posti, vsaki den poje zrno pšenice i skaže se njoj bodoči mož vu sneh.

3. Od Barinjovoga do svete noči se stolec redi i na sv. noč v cerkev nese; kda pop mešo majo, či što na stolec stopi, vidi compernico.

4. Benedikova voda. Je dobra proti strahom. 5. Benedikova mast. Ž njov na dveri kiž napravijo. Je prišla žena v Tōrnišče i pravla: Naši popi ne blagoslavljajo benedikove masti. Mati so tūdi se hodili po njo. Dobra je prej ta mast, či koga reže. Tū sam čūla tūdi, da so si ženske gučale, ka so eden plebanoš pravili, da je Benedikova voda dobra proti strahi, Piti jo moro deca i stareši. Mast benedikovo tak dobijo, da na fašenek glavo skūhajo, večer pa hrbet. Mast doli grabijo v mali lonček. Dobro je doma žegen meti, je na slednje pravila žena. — Znamo vsi, da zdaj Benedikove vode i masti ne blagoslavljajo vu cerkvi. Inda so jo tūdi ne — za comper.

6. Gronski kamen na sedem metrov globoko odide vu zemljo. Na sedem let nazaj pride, sedem dni na zemlji ostane zgoraj, potem se znovič potuni i samo za štirinajset let pride nazaj. Ki takši kamen ma, pri njem ne ga nesreče. Pšenica njemi ne bode sitniva. Koga trešlika pše, naj iz lüknje toga kamna vodo pije i se ozdravi.

Grom je vodeni i ognjeni. Noseča ženska. kda grmi, prej

ne sme vöni biti. posebno brezi förtoja. Naj se pašči pod streho, da blisk ne odnese deteti vüho, nos ali roko. — V koga vdari, njega, prej, nindri več ne ga. —

7. Proti toči se branijo, ka na dvor lüčajo börkle, omelo ali lopar, ka bi toča henjala.

Zapreitki. V Ritkarovcib sam naišo (spis) pri ednoj hiši: Eto so ti sedem sveti nebeski klüči, štere je eden Boga boječi püščenik od svojega ängela varivača dobo, kda je na smrtnoj posteli bio. Tej sedem nebeski zapreitkov moč ino jakost je ta. Šteri človek bode pri sebi noso eti sedem nebeskih zapreitkov, od tistoga človeka vsaki nečisti düh i compernjacke kam v noči kam vu dne morejo odstopiti i vu šteroj hiši eto pismo jeste, vu tisto hišo grom ne vdari i či se štera ženska vu porodi mantra, naj se eto pismo ji na prsi ali na glavo dene, taki brezi vse boleznosti živo dete porodi... Eto se začnejo ti sedem nebeski zapreitki: Oh, Gospon Jezuš Kristuš, spomeni se ti tvojega človečanstva, kda si se po tanači Oče nebeskoga i Düha Svetoga od Device Marije človik narodo, Oh Jezuš za tvojo sveto krv, stero si za nas grešne sini i hčeri z velikom trpljivostjom prelejšao . . . Oh, moj Jezuš! Jas si premišljam, ka je strašen križ na tvoja sveta pleča vrženi . . . Stani strejla i meni nemaj škoditi po našem G. Jezušu Kristušu † i vsej svecov meni † stani strejla vu živoga Boga imeni . . .

Vörki. Od Vörkov se na vodo čte, da se žnjov operejo, ki so zvörčeni. Iz potoka vzeme vodo, po kosi vleje, po okni, trikrat na mlado nedelo v gojldno, po dne i večer. (Opere deco. — Židovskomi deteti je pomoglo). Etak se molijo vörki: Vörki, vörki, vi osigurni Vörki, odked ste prišli, ta odidte. Bog ti pomagaj, sv. Krstni patron, sv. Benedek sv. Valentin, sv. Sebestján, sv. Rok, vsi boži sveci, vse sveticice bozje, sv. Trojstvo, Prečista bl. D. Marija. Če je marše zvörčeno ne vüpa se tak moliti, nego etak: Bog nam pomagaj, Bl. Dev. Marija! Čuvaj nam Bog, da bode na našo potrebočo. Potem se čte od deset do ednoga. Potem pihne na vodo. S tov vodov segretov se zvörčeno pere, z mrzlov se marše pere. Navado majo devet žlic vu drügi lonec zagrabit i nazaj tüdi grabiti.

Indri se etak molijo vörki: Vörki, vörki, vi ne smicajte, vi ne trgajte, vi ne drapljite, ete križmane žegnjane čontice, stavice, kotrigice, skaljice, žilice, sklepice, ar je nje prekrižila bl. D. Marija pricrkvenom pragi, na sv. mesti, pri krstnom kamli, pri sv. oltari, jas vas habim, jas vas gatim, z mojav rečjov, bl. D. Marije pomočjov, sv. Bare krstom. Jezuš, Marija, Gosp. Bog pomagaj etomi križmanomi, žegnjenomi teli. Vörki, vörki, vas je devet, či vas je

devet, naj vas ne de devet, naj bode vas osem . . . Či je eden, naj ne de niti eden, naj ne ma ostanka, ne počinka pri etom križmanom, žegnjenom teli. Jas vas razpijavam, razeganjam po etom belom sveti, po čarnej materi zemli. Odite v pūste gore, pa na bistre vode, kde leteči ftiček ne skrči, pa rafej ne spoka. Oča naš, Zdrava Marija. Litanije od bl. D. Marije. Tak se čte od Vörkov na glavo, na vodo, s šterov se more mujti, močati. Vörki či so vu glavi, omajca pride, ešče trešlika pše človeka po njih. -- Po tistih dverah cerkvenih more vö iti, kde je prišeo, ovak ga zverčejo, se pravi.

Šūši. Či so nagli, od devet čtejo. Či ne so tak nagli, od pet čtejo. Šūši so prej nevarni, 24 vör s človekom opravijo. — Čtenje od šūšov. Prekrižim se, na pomoč zovem blaženo D. Marijo, naj pomaga meni pri čtenji, ovomi pri betegi. Začnem čteti: Šūši, šūši, vas je devet, vas je ne devet, vas je osem, vas je ne osem, vas je sedem . . . vi ste ne štirje, vi ste trije, vi ste ne trije, vūva sta dva, vūva sta ne dva, liki eden, naj vas ne bode niti eden. Šūši, šūši, či ste prišli iz vetra, ite na veter, či ste prišli iz vode, ite na vodo, či ste prišli iz ognja, ite na ogen, či ste prišli iz vogelišča, ite na vogelišče, či ste prišli iz pepelišča ite na pepelišče, či ste nevedoč prišli, ite nevedoč. Jas vas preganjam, jas vas razeganjam. Z mojav rečjov, z božov pomočjov, bl. D. Marije pomočjov, s križami, z žegnjami, iz čontic, iz stavic iz žilic. Oča naš. Zdrava Marija. Jas verjem. Prekriži se. — Komi prej ne vala to čténje, tam so ne šūši.

Tak se čte na mleko, na mast, na oli, na žganico, na glavo. Na roko se etak čte, če so šūši v nej. Nagne se i pravi: Šūši, šūši, kakste nedovedoč prišli, tak nedovedoč odidite, či ste iz sivoga zraka ali temle megle, či ste ognjeni ali vodeni, pohabi vas Bog, pohabim vas jas, pohabi vas blažena D. Marija. Amen. Oča naš. Trikrat. Doli po roki se spiha. Šūšove rože se na pokrivači žgejo i žnjimi ozdaleč okadi roka. Na bregah sv. Lovreta se bere ono cvetje.

Pri sūšah se kadi tūdi s hrastovov gobov, s pavočinov, z mastjov. Goba se zmasti, pavočina se vzeme, kde veter na njo ne piše, iz kleti i se na ogen dene. Tak se šūši kacijo.

Seči. Seči so, če koga seka vu glavi. Na vodo si trebe dati čteti, mujti se ž njov i to vala prej. Od sečov se čte na glavo, vodo, na mast, na jeci. Čte se pa etak: Spijé se malo žganice, kūha se župa zabelom, zatem se prekriži i pravi: Seč, seč jas te odeganjam, razeganjam, razsipavljem z mojav rečjov, z božov pomočjov, prečiste bl. D. Marije pomočjov. Seč, seč, vas je se-

demdeset, vas je ne sedemdeset, vas je šestdeset . . . Vas je ne deset, vas je eden, vas nika nega. Jas vas preganjam, odeganjam razeganjam, razpijavljam z božov pomočjov, z mojov rečjov, z bl. D. Marije močjov. Vö z temena, vö z možganih, vö z čela, vö z zimic, vö z oči, vö z lalok, vö z zob, vö z nosa, vö z brade, vö z šinjeka, vö z guta, vö z mišk, vö z rok, vö z prstičov, vö z nojtličov, vö z celoga tela, notri do čarne mater zemle, vö z vsakše kotrige, vö z vsakše žile, vö z vsakše slednje kaplje krvi, vi ne te tū meli mira pri . . . (kakše ime te že ma) ni ostanka, ni počitka, odhajajte, odkodegodi ste prišli, či ste prišli od vötrov, letite na vetre, či ste prišli od vode, letite nad vodo, či ste prišli od ognja, letite nad ogen, či ste od smetelišča, od prepelišča, odhajajte na smetelišča i prepelišča, či ste od čarnih logov, letite na čarne loge, na zeleni grmič, ge de vas čüo leteči ftič, tam pečte i terte, odhajajte, odkodegodi ste prileteli, od toga korizmenoge, žegnjenoga tela. Seč, seč, nevedoč si prišo, nevedoč odidi. — Te zatem se pihne po človeki doli tri krat i moli se na čest Materi žalostnoj tri očanaš i tri Zdrava bodi Marija. — Z vodov se temen moča, z mastjov maže ali kadi.

Šen. Proti šeni se etak čte: Či ste prišli, jas vas odganjam z božov pomočjov, z mojov rečjov. Čte se na vodo, na mast.

Mraki Mraki se dobijo, kda što večer domo ide. Vsi vragi se njemi skažujejo. Mrak prej pride vu droba i trga, süši človeka. Od mrakov se čte na vodo. Mraki, Mraki, vi ste slobodno junaki vas je ne devet, naj vas ne de osem, odkodegodi ste prišli, z vode, z mraka, s prepelišča, z grobetenišča, z gnoja, s kapelce, z vetra, na mraki, v Števanovoj (kak je njemi ime) stavici ne mraki, ne sekaj, ne trgaj, ne draplji, ne miči, ne kalaj, ar so to križmane, žegnjene čontice, križmane, žegnjene stavice, ar je prekrižila bl. D. Marija pri cerkvenom pragi, pri krstnom kamni. Jas pa te razpijavam, jas te razegasnjam po belom sveti, po čarnej zemli, v püste gore, v püste loge, kde ftica ne stoji, tam rada skriči, z mojov prošnjov, z Boga pomočjov i s prečite D. Marije pomočjov, svete Katarene pomočjov, Števana (kak je njemi te že ime) pomočjov. — Tak se čte devetkrat do nikaj, ka ni ednoga nega i z tov vodov se mujva.

Protin. Od protina se čte na mast etak: Protini, protini, či vas 77, naj vas bode 70, či vas je 70, naj vas ne de 70, naj de vas 60, 50. . . Či vas je štirikrat deset, naj vas nede štirikrat deset, naj vas bode trikrat deset . . . dvakrat deset . . . ednok deset, ni ednok deset, naj de vas devet, osem . . .

To smo popisali par šatring. Ve jih ešče dosta mamó pripravljenih, ali za letos dojdejo. Popisali smo je, naj vidite, kakša bedarija so i se jih čuvate. Bog je najmre prepovedava, so greli ar se z božega imena i z njegovih svetcev norca delajo. Šatringe so poganskoga izvora. Inda so poganske bogé na pomoč zavalili pri čtenji, a kak so naši očaki sprejeli krščanstvo, so mesto tistih začeli comprijaki v satringe mešati imena dobroga Boga i njegovih svetcev kak bl. D. Marije, sv. Katalajne itd. — Varimo se šatringe, a če mo jo delali, to edno delajmo: *Zdržimo bože zapovedi!* Ta šatringa nas osreči na tom i ovom veti.

Zaletenci i žito.

(Narodna)

Zaletenci so vidli, da se žito nanizava. Ščé prej odbežati so si mislili i naj ne vujde, so kladje na njega zvozili. Eden ne. I te je dobo žito. Čemerni so na njega postali, zakaj je on čednejši od njih. Hišo so njemi vūžgali. On pa je vkūp pobro vogelje vu košaro pa po svetí odišo. Prišo je vu oštarijo i pravo natakariči gospodičini, naj ne gleda košare, penezi so vu njej. Da či de jo gledala, penezi se na vogelje obrnejo. Gospodičina je radovedna bila, poglednola i vogelje najšla. Edno košaro penez je njemi mogla za nje dati. Domo je šo naš človek, i si je nazaj pocimpro hišo. Sosednje so se čūdivali, kde je vzeo peneze. Vu čemerah so vzeli lagev, notri so ga zakovali i kre Mūre postavili. Oni so pa šli pit. Priden eden šokec tržec, svinje žene i čūje našega človeka, kak kriči vu lagvi: Jas neščem kral biti. Pita ga, ka praviš? On znovič pove, da ne šče kral biti. Šokec pravi, da on šče biti. Vō je pūsto zato našega človeka, ki je šokeca potem notri zakovao. Šokec je kričo: Jaz ščem kral biti. Naš človek je svinje odegno. Ov pa li kričo, ča šče kral biti. Zaletenci so ga zgrabili i vu Mūro kotnoli. Nego na drūgi den so vpamet vzeli, da naš človek žive i dosta svinj ma. Na pitanje ka gde je je vzeo, je pravo: Vu Mūri je dosta svinj, tū sam je spolovo. Gnao je svoje svininje k Mūri i zaletenci so vidli njuve tenje v njej. Skoči notri, pravi ednomi gda svinine tenje gledajo. I te je notri skočo, pa zalevo se je.

Ali gda se zalevao, je z rokov mahūtao, ar je iskao veko, ka bi rad vō prišo. Zaletenci so mislili, ka njim kima, naj ido za njim po svinje, ka do njemi je pomagali vō gnati. I gda premišlavajo, ka bi napravali, njim naš človek pravi: Skočte za njim, ne vidite ka vas zove? Bogali so ga i vsi v Mūro sposkakali pa se zalejali.

Kak boš se oponašo?

Či v hišo stopiš, odkrij si glavo. Navči se da že doma boš razglaven vu tvojoj hiši, nika ne škodi, či se ti glava malo zrači. Ne razkorači se na stolci, ne razpresteraj se pri stoli, kak kakša krava. Pomisli si, da drugomi tudi trbe prostor dati. Ne čakaj, da bi ti trüdne ali dela, posla pune sestre ali stara mati dvorile, skoči sam i ešče ti drugim podvori. Mladi človek mora rad drugomi na pomoč biti. Ti si pa prišla mater gledat, si doli sedeš pa staro mater pustiš, ka ti vse na mesto prinese.

Či v cerkev prideš pa na tvojem mestu drugi sedi, ga ne boš z mesta rivo. Stolci so vu cerkvi za stare, betežne lüdi, za one, ki z daleka pridejo. Te je ne sram, da ti v stolci sediš, starček pa poleg tebe mora stati. Veri mi, Bogi prijetno delo včiniš, či njemi svoje mesto ponüdiš. Ali pa či vekši človek pride. Pred znanostjov, pred dostojanstvom či se poniziš, sebe zdigneš. Ne plüj po cerkvi. Či je tebi ne grdo, drugomi je grdo. Ne püsti, ka bi deca po cerkvi krüh drtinila, zgrizke na tla lüčala, cvetje, rože so nedužno delo, tudi ne lüčaj té po cerkvi ta. Ništerni lüdje mislijo, ka bi dühovnik po nedelaj mogo policist postati, ki bi s korbačom po cerkvi i okoli cerkvi hodo. Kristuš je včino to vu svojih svetih čemerah a samo ednok. Nego pitanje je, je li so naši čemeri tudi „sveti“ či so pa ne sveti, več kvara včinijo, kak haska.

Či prideš na sejo ali shod, pazljivo poslušaj predsednika, govornike, da boš znao, od koj se guči. Či pride na glasüvanje i vu manjšini oстанеš, zato ne odbeži. To je dečinsko delo. Svoje mišljenje odkrito povej, daj vu zapisnik zapisati, pa ga podpiši. Vsikdar maš pravico apelacije vložiti pri višjoj oblasti. Či je večina drugoga mišljenja, podvrži se njihovoj voli. Na seji povej svoje mišljenje, brezi čemerov, smeha vreden je človek, ki po seji vu krčmi odava svoje mišljenje vinskim bratom.

Či se koma peljaš na železnici, ne rivaj se za karte, ne sünjavaj se po stübjaj. Betežnikom, starim püsti mesto. Ne preklinjaj, grdo ne guči. Vsi potniki s teбом vred so plačali voznino, ne so dužni poslušati tvoje preklinjanje, tvoje krivo modre reči. Či si se zapojo, doli si sedi v kakši kot pa tiho bodi. Nišče je ne radoveden tvoje koraže. Z ednov rečjov ne pozabi, da na železnici, vsi vednako plačajo, zato pa vsaki ma pravico, da ga v miri nihaš.

Dobro si zapomli, da či je včasi velka sloboščina, tvojoj sloboščini gat postavljajo pravice tvojega bližnjega. Kda že ti drugomi krivo činiš, je tvoja sloboščina grešna, -- ne si več

pošteni človek, ne slišiš več med lüdi. Sam svoj človek postaneš ki svojo pravdo ma. To pa tak znaš, ka se od takšega človeka vsi habajo.

Razno.

Ali včela občüti domotožje?

Po mirovnoj pogodbi so Nemci mogli dati v opüstošene francuške pokrajine tüdi določeno število košov včel. Včele so ne dugo na Francuškem ostale, zapüstile so panje (kaptare) i odletele, kak da bi v istini čütile nepremagljivo hrepenenje po rožnatih travnikih, dobравah svoje domovine.

Višnje se dajo izborno hraniti na zimo v žganici. Odreži jim pečlike z škarjami do 1 cm. nad sadom, operi je ino položi osüšene v glaženo posodo, štero nekoliko trosiš, da se višnje dobro vsedejo. Nato jim priliješ do vrha tropinovko di drügo žganico. Nego deci je nesmeš davati, so premočne za nje.

Kak shranimo med? Med moramo shraniti vsele v snažnih posodah i na sühom prostori. Što nema sühoga prostora, naj ga zalije z raztopljenim voskom i potem naj zaveže posodo s pergamentnim ali povoščenim papirom. Če hraniš med v košitrnih posodah, jih moraš poprej znotraj z voskom prevleči. Či toga ne narediš, ti vtegne med zerjaviti. Kak pa prevlečemo posodo z voskom? Raztopi vosk i ogrej med tem kositrno posodo nad žerečim vogeljem. Raztopljeni vosk vlej v njo i jo tak obračaj, da se primlje na vseh notrašnjih delih.

Štere kokoši nesejo največ belic? Največ belic znesejo kokoši, stere so se izvalile marca meseca. Te kokoši začnejo nesti že v septembri ino nesejo tekem oktobra, novembra i decembra. V navedenih mesecih pa najbolje zmenkavajo belice i se zato najdragše, zato bo gledala skrbna gospodinja da bo mela že marca piščance.

Kak odstranimo fleko (madež) od črnila (tinte). Madeže odpravimo iz oblek na te način, da posüšimo črnilo naprej s pivnikom (pruspapirom) ali pamukom, nato nakapljamo na madež nekoliko mleka, čez nekaj časa ga posüšimo z pamukom. To ponavljamo, dokeč ne premine fleka.

Kak pripravimo domače milo (žeifo)? Ocvirke, kože, žuto mast i loj porabi za milo. Na 10 kgr. vode zmešaš 7 kgr. masti, $2\frac{3}{4}$ kg. sode, $2\frac{1}{2}$ kg. pogašenoga vapna im $\frac{1}{2}$ kg. soli: Kóteo mora biti tak veliki, da je vsega le do polovice, ar ovak

rado prekipi. Potem pusti vso zmes stati edno vüro ino nato ga vlej v kišto, štero si pokrila prle z cotov. Kda se milo strdi, obrni kišto ino zreži milo na kose (falate).

Ne sadimo drevja pregloboko! Pregloboko sajenje drevja le škodi, pod zemljo spada samo korenje, steblo i tüdi njega spodnji del mora biti nad zemljov. Če pride spodnji del stebła pod zemljo, nastanejo sčasoma nove korenine, staro korenje pa nazadnje vschne. Drevo pa zavolo toga trpi. Ne sadite potem pregloboko.

Kak odpravimo fleke (madeže) od čarnoga vina? Nemoči perilo z madežem 24 vür v sedenom (kislom) mleki ino ga potem operi v mlačnoj vodi.

Cvetlični lonci (teglni možari) so naj boljši ilovnati, majo drobne lüknjice, prek šterlh se zemlja prezrači.

Kak odpravimo mravlje? Če maš mravlje v stanovanji, lahko odpraviš, če postaviš v njihovo bližino plitvo skledo, v štero si vlejao nekoliko medü, pomešanoga z lugom. Priporoča se tüdi koprov tej (čaj,) šteri je z medom nekoliko oslajen. Če hočeš odpraviti mravlje od včel iz vinjaka, moraš postaviti skledo tak da ne morejo včele do pijače.

Kak odpravimo buje z ograda? Te živalice nam naredijo včasih v ogradi posebno na repi, na kapüsti prav občütno škodo, posebno v sühom vremeni. Dobro sredstvo sta pepel ali saje. Popraši gredice s sajami ali s pepelom.

Starišom. Dužnost vzgoje dece se prvle začne, kak dete na svet pride. Gda je dete v maternoj utrobi, je moraš vzgajati, moraš moliti za nje ka dobro bo. Ti mati se ne smeš tüdi če meriti ali drügam grehom vdati v blaženom stani.

Ti misliš, da izgoja dece se začne, kda dete pamet dobiva. Jako se vkaniš. Vzgoja ne stoji samo vu včenji, tem bolje vu navajanji.

I kda moreš dete na dobro navajati?

Od mála malü, kak začne hoditi, primati, gučati. Navajaj je z dobrim zgledom, na tebi mora viditi, kaj dobroga mora činiti. Dosta guča prvle škodi, kak hasni.

Jetika. Dosta lüdh merje od jetike. Kašljavi človek klice tuberkoloze ali jetike seja na vse kraje. Ne pijte za njim. Kupico za njim dobro očistite. Ne püstitute, da bi vam po hrami, po hiši pljüvo. Zdravje vaše i vaše dece je več, kak pa či vaše opominanje zameri. Pač ništerni lüdje lagojo navado majo, da na vse kraje plüjejo, — ešče vu cerkvi. Ne mislijo na to, da se to pošüši i s prahom jezero pa jezero lüdh jétične klice na svoje

pljuča posadi. Ne pusti, da bi ti deco betežni ljudje kušūvali. Deci kūhano mleko davaj. Boljše je kak sirovo.

Tanači vsem.

Či ščes hišo čisto pomesti, pazi, da ti mekla čista bode. — Gučati je dobro, dostakrat je boljše mučati, ne veš lejko, da se dostakrat s svojim klūnom ovadijo ftiči mačkam? — Puni *Ja* ali odkriti *Ne*, naj bode tvoja reč, ne vodi drugoga človeka za nos s tvojimi rečmi, ednok tak gučiš, drugoč nači. Što ti potem more vervati? — Nedela je den Gospodnov, je tūdi den tvoje dūše. Idi k meši, predgo poslušaj. Nevolve dūše se po nedelah nahajajo po grešnih potah, vu mrežah vina, plesa, vu ogrizavanji bližnjega.

Mi smo vsi božja deca, pred Bogom ne je vekši kralj, ne je menši kodiš. Samo svet nas loči, ednomi da več ali menje, ednakost pa kaže rojstvo i smrt. — Nori človek se naprej riva, da bi ga vidili, pameten pa odzajaj ostane, naj vidi. — Kī se iz drugih lūdih norca dela, naj nazaj pogledne, kak se ž njega drugi norca berejo. — Ne more vsaki kokot na tōrmi biti, mora tūdi takši kokot biti, šteri na gnoji grene.

Tolažba na smrtnoj posteli.

(Pripovest)

Na Ivanje je spadno Škrilec s črešnje i se je bujo, i mati Skrioka je postanola dovica. Što bi vervao, ka de žena že precī priletna šče gda mislila na ženitev, pa vendar se je zgod'lo tak. Lūdfe so njoj krej gučali, ali ona je ostala pri svojem prvom sklepi, rekoč: „Či veita nega pri hiži, ide vse naopak; ka bom se sama mantrala! Dece s pokojnim možom nesta mela več, samo ednoga dečaka po imeni Tomaž, steri je b'io samo devet let star. Ali čiravno mladi, je venda že dosta pomagao pri hiži: Opravlao je pastirsko službo tak dobro, da je bio znani kak najbolši paster.

Kak smo že pravili, Škrioka je ostala pri svojem sklepi. Kak naj prvle se morem oženiti i preložiti polovico svojih križov i težav pri verstvi moži na rame, da bi njoj pomagao to težavno breme prenašati.

Pri hiži je služo hlapec Matjaš s pridavkom Zamec že precī let, vrli je bio pri deli i skrbo je za hižno premoženje, tak da bi bilō njegovo. Dovica Škrioka je dobro poznala njegove zasluge, nieden se njoj ne vido tak pripraven, kak ravno te hlapec; ar vajeni je bio že pri hiži, znao je za vsaki kot, i prepričana je bila, ka de Matjaš zdaj šče jakše vertivao, ar de delao za lastiven hasek.

Nekaj vremena kak je bio novi vert pri hiži, šlo je istina vse dobro. Živina v štali se je pomnožavala, njive so bile dobro obdelane i posejane i senožati lepo vred djane, Matjaš je bio edini vu vesi, ki je ne niti ed-

noga loda ne odao z svoje gošče, odtistimao kak je začno vertivali. Sosedje so si pogučavali, ka de znam bolši vert kak pokojni, ar je bole prebrisani i vsako delo njemi je bole šlo od rok.

Le edno so grajali lüdje pri novom verti, naimre da ne mogeo viditi maloga Tomaža, či ravno je bio dečak jako bogaven. Za svako malo falingo ga je bio, či ga je žena včasi karala, naj ne ravna tak pretrdo ž njim, ar je dečak šče mladi i ga znabiti preostro karanje zna pokvariti i njemi vzeme vsako veselje do dela, pravo je vsigdar: „Ka boš se kre njega gorjemala! Dokeč je mladi, njemimoremo z glave biti vse mühé, ar po leti de prekesno.“

Tomaž istina ne meo potom več medne prijetne vöre doma. Gda je večer domó prignao, znao je že, ka de pa bit ali pa justani, i to se je zgodilo, potom se je pa dečak začno ogibati doma i svojega hüdoga očima. Gda ga je kakša sosida pomilüvala i pravila: „Jeli Tomažek, pokojnoga očo nega več! To je le pisani oča“, začno je dečak vsigdar na glas jokati, spominaj se je, kak so ga pokojni oča radi meli i so njemi nigdar ne lažeje reči pravili.

Eden večer je že davno odzvonilo Zdravo marijo, pa Tomaža šče li ne bilo domo z živinov. Vert je mrmrao po svojoj navadi i tüdi mati je pravila, ka je istina dečak malo svoje glavé. — Potom je pa vzeo v röke vert brezovo melo i pravo: „Te tukavec je palik že znam zaspao i nihao živino v kviri! Dnes njemi že namečem, ka de pomlo dugo.“

Vej pravim, či je človek povsod ne poleg sam, ide vse naopak, drugomi je tak ne briga za verstvo.

Na pašniki se je pasla živina i mlada telica je že predrła plot i se potegnola v sosedovo detelico, Matjaš je začao zvati pastera večkrat, i ne ga bilo od niket. Manják, znam ge spi, je pravo, ali njemi pa vonja brezova metla; le počakaj, že prideš domo, te va pa že orala. Viš kak bi se lejko telica preveč njela i bi se raspočila, či ne bi prišeo jaz zdaj po njo!“ Drugo zajtro šče dečaka ne bilo domo. Mater je začnoio skrbeći i prosila je moža, naj bi ga šo iskat, znabiti se njeml je kakša nesreča zgodila, ali on njoj je pa pravo čemerno: Eh idi, idi ka bi se njemi zgodilo!

„Manják se stople okoli, gda de lačen, že pride domo“ Ali ne je bilo tak, Tomaža ne bilo več k hiži

Vert se ne dosta brigao za to, le mati je jokala i v oči metala možii: „Ti boš kriv, či se dečaki kaj zgodi; ti boš ga meo na düšnoj vesti, i Bog de ga na sodni den od tebe terjao takšega kakšega ti je zapüsto pokojni oča. Ti si bio njegov drugi oča, znaš to!“

Blaženi mir je premino v tistoj vöri od hiže. Mati je ne mogla pozabiti svojega sina i zakrivati zavolo toga nevole proti svojeml možii. Večkrat njoj je že bilo žao, ka se je ženila, ali ne je mogla več poravnati falinge.

Njena nesreča je prikípila do vrha. Sin se je zgübo, premoženje je zapravó skoro vse nevreden mož i ka je ostalo, vzeo je Bog, kak je dao i ostalo ne nikaj drugo, nego gole njive i prazna kišta. Velka žalost i precbilne skrbi so njoj nakopale beteg, šteri jo je spravo v posteo, i jo je ne več zapüsto. Dugo je ležala, i gda se je približala jesen, zapüstila je težaven svejt i se preselila k svojeml prvomi možii.

Matjaš z prida zimec vkom je bio potom sčista sam, nišče njemi je ne bio

na poti: vertivao jez svojim verstvom kak se šteo. Pomali je odavao i tūdi pio, kak se njemi je najbolje vidlo, i mislo si je: „Prvle vse zapijem, te pa tak merjem i veĉ mi nade trbelo.“ Nego sirmak se je znoro. Verstvo je odišlo do zadnjega klina i drūgo njemi ne ostalo, nego ponošena obleka štero je meo na sebi.

Krĉmarje, šteri so ga prvle povsod hvalili i jako štimali, so potom zapĉrali dveri pred njim, ne je d. bo veĉ vina i ųganice, „Zima se pribliųavle, jesti ne bom meo, kaj obleĉti tūdi ne, ųiv pa nemrem v zemlo. Ka bo oh, ka bo zmenov!“ starao se je Zimec.

Zdaj pride okoli vĉgla ĉlovek, potpirao se je na debelo palco. Bio je plantavi kodiš Lenart, šteri je ųe dostokrat dober dār odneseo od njegove hiųe, dokeĉ je bila ųĉe premoųna. Lenart je bio po vsaj okolici dobro poznani zato ka so njemi lūdje ne steli dati gda je prikodivao k hiųi, vzeo si je sam; tak je opravlaao vedno dvojo slūųbo; po dnevi je kodivao po noĉi pa krao. Tūdi se je govorilo, da je cumprnjāk, da zna komi kaj vĉiniti; lehkomišleni lūdje so vervali, ka prej Lenart zna cumprati.

„Ka pa jeĉeš tū, Zimec. Viš ga,“ ogovori kodiš sedeĉega pred hiųov. Ali te ne pūstijo notri, da bi spio stamprlin ųganice? Vidiš dokeĉ si meo kaj v mošnji, otpirale so se ti dveri na steųaj, zdaj te pa pod kap meĉejo. Tak je na tom pūklavom sveti! Meo si lepo verstvo, pa ti si je pognao po guti, i jaz sam tūdi tak vĉino; zdaj nemava oba nikaj, i to je najbolųe, nama nemre niųĉe nikaj v krasti.“

„Ka boš se norca delao zmenel!“ pravi Zimec ĉemeren, pomagaj mi raj, ĉi kaj znaš, vej pravijo da si cumprnjak. Zacumpraj, da bom meo puno mošnjo v ųepi, potom va pa cba pila tak ka va ųabe vikala. Nego mislim, ĉi bi ti kaj znao, te bi sam sebi vĉino, vej si tūdi potreben kak jaz.“

„Le ne bodi mi preveĉ gizdav, ĉl ųĉeš, ka va si pajdaša; zdaj ne si veĉ grūntar, znaš, kodiš si kak jaz! — Jaz nesam tak nesmilencga srca.“ je pravo kodiš, „da bi svojega pajdaša nihao v sirmaųtvi, da bi prejšeo za plotem, kak nemo zivinĉe. Pomagao bom ti kak bom mogeo, zato ar me nesi nigdar praznoga stirao od praga, gda sam te proso za kakųi dar; samo pomagati mi moreš.“

„Le povej, kak“ veli Zimec, vse vĉinim, da le peneze dobim. Ar ovak zmrznem v zimi, ar me lūstvo povsod krej goni.

„Hodi z menov, ideva Gāberniki“ opomina ga kodiš, vnoĉi de samo stara doma, on je ųo po trgovini. Ci bi ti znao, kak lepo kaųtulo penez ma v ųkrinji, jaz sam tak skrma vido. Samo dvakrat zagrabi s prgiųĉov, pa boš meo Bog zna dugo.

Jaz sam ųe ednok probaō, pa nesam mogeo edne blanje odtrgnoti pod strihov, da bi notri priųeao, cba pa ųe napraviva i tak si pricump-rava peneze; hĉ hĉ hĉ.

„Vkradneva zatō“ pravi Zimec nikak zamiųleno. „Kak pa! Ali vze-meva kak ųĉeš, vej je vse edno“.

„Le hodva, vej so meni tūdi grūnt vkrali dūgi lūdje. Vej mi neso drūgo za njega dali, nikelko pijaĉe; to pa denok mislim, da nesam spravo telko vinske kaplice v moj ųalodĉ, ke ko je bio moj grūnt vreden, sam ne vem kak je to bilo, ednok je samo sfalilo i ne bilo nikaj veĉ“.

Zadjen sklep, pomagati si z nevole, bio je vĉinjeni. ųla sta zvĉren k Gāberniki, samōtnomi verti, kakųe pol vōre od vesi. Potiho sta priųla do

hiže, igda sta se prepričala, da jiva živa duša ne vidi, šla stak leti. Kодиš Lenart je vzeo dugo lestvico vō s kopriv, i jo gori postavo, i Zimec je splezo na švisla.

„Ne tak silov ne trgaj, preveč poka, naj de što čuo“ pravo je bole potiho ospodi kodiš, „le pomali. Ti ne veš!“ „Ta spaka se ne dá vtrg not, pomagaj mi šče ti malo“, pravo je Zimec na švislaj.

Čiravno plantav, spravo se je vendar Lenart šče dva klina više po lestvici i se prijao z rokami močne late pri strehi. Ali v tistom hipi zapazi po ogradi stopati tri moške peršone, šteri so po tiho šli proti njima. „Beživa!“ zašepetao je i se spūsto na tla, potom je pa bežao proti logi keliko je mogeo z svojimi plantavimi nogami.

Tak da bi tresnolo, bio je tūdi Zimec že na tleh; nego tisti trije moški so njemi bili že za petami. Friško je skočo prek plota, ali ravno v tistom hipi so njemi priletele železne rasoje v hrbet i so se njemi zasadile tak globoko notri, da je skoro nezavesten spadno na tla, nego strah je bio, da bi ga prijali, vkūp je pobrao vso moč, i zbežao v log za Lenartom.

Paster najmre, ki je hodo okoli živine, je čuo ropot pri kleti, pogledno je i vido ka nikak plazi po lestvici, zbūdo je hitro oba lapca, šteriva sta tam spala, vsaki je zgrabo hitro svoje orožje ka je šteromi prišlo vroke, i tak so šli proti kleti.

V gostom grmovji je ščūčao v logi Lenart i globoko zdiha-
vao; strah i bežanje sta ga zmantrala. Ti si posveto, ti dūndek!
Škoda, ka sam te zvao s sebov, jaz bi sam bolše včino.“
Čemerio se je nad Zimcom, gda je te prifūkao tá do njega i se prevrgeo na tla. „Vej sam znao, da z svojov norostjov koga pozoveš. Misliš, ka je krasti tak, da bi grūške pekeo. Po takšem bi oba zadosta dobila!“ „Oh jaz sem že, Lenart, zadosta dobozdiha-
vao je Zimec. Ka si dobo?“

„Železne rasoje mi je nikak v hrbet zagnao.“

„Tak ti trbe. Zakoj se pa ponūvleš, či nerazmiš! Pomali bole bi trgao blanje, pa bi dobro bilo; ti si pa tak praskao kak medved.“

„Lenart ti si mi zrok vsega toga, zakaj si me nagučavao?“

„Zakaj si pa šo, vej sam te ne vlekeo za sebov? Gledaj ga, zdaj de pa šče mene krvio.“ Lenart jaz bom mogeo mrejt, oh ka bo! Lenart ti si me v najvekši greh zapelo, pomagaj mi zdaj, naj se bár spovem, idi po dūhovnika!“

„Drāgi moj! jaz neman časa hoditi okoli dūhovnikov; nikaj jako nemarajo za mene; poleg toga bi pa šče vō prišlo ka sam šteo krasti pri Gabernikovi, i potom bi me pa porinoli v lūknjo, pomagaj si sam, nikak de že šlo. Jaz morem oditi dale, ar je tū

nie prilično, i potom je plantao hitro dale po logi, ne se brigao već za svojega pajdaša, ki je zdhavao v smrtnih bolečinaj i milo proso pomoč. Zimec je ostao sam v logi. Vido je ka se njemi bliža zadnja vōra. — „Oh Bog, smilūj se meri! Lübi Bog! samo telko mi pomagaj, ka se obtožim svojih grehov.

Či zdaj merjen, pridem zraven v pogūblenje.“ Žeja ga je strašno mantrala. Vküp je pobrao slednjo moč i se vlekeo dele, da bi najšeo kakšo kaplo vodé i se okrepčao; ali komaj pride na pot, vküp spadne na tla, ar moči so ga zapūšćale. „Zgūbleni sam! je jćcao, zgūbleni, nikše pomoči nega već za mene.“

V tistom hípi pride možki v dugoj erjavoju obleki — redovnik. Betežniki se razvedri obraz i veli, „Mož, sveti mož, pomagajte mi!“ zove z slabim glasom nasproti. Redovnik se približa i pita, „Ka ti je dragi moj, ka tū ležiš?“

„Mirao bom, gospod, mirao! Oh rešite me, da ne zgūbim večnoga življenja, spovete me. Redovnik spregieda rane, i zaveže keliko je mogeo na nagli, potom pa pravi: Ali nebi bilo bole, da bi hitro pozvao lüdi, i bi te spravo v bližnjo ves, da bi te tam potom popolnoma sprevideli?“

Oh gospod nega časa! hitro, hitro jaz zdaj vćasi merjem. Dūhovnik poklekne poleg njega. Njegovo lice šće mladensko, pa vendar kaže nikšo resnost, ki je znamenje zatajūvanje samoga sebe.

Že je betežnik pri kraji z obtoženjom, i redovnik moli poleg njega. — Ali potom se šće nagno k dūhovniki, i šće nikaj pripovedavao, — z trahom njemi je gledao mož v obraz, na lici njemi je bilo viditi, da so ga slednje betežnikove reči jako genole.

„Vi ste teda moj oćin?“ pravi redovnik začūden, „o Bog! tak daleć ste teda zablodili! Potolažite se, vište tū pred vami stoji Tomaž! „Ti si teda Tomaž, šteroga sam nevsmileno odtirao od hiže, oh ali mi moreš šće gda odpūštiti?“ Jećcao je mož i küšūvao redovniki gvant i ga moćo s skuzami.

Davno vam je že odpūšćeno. Vej je bila to vola tistoga, brezi šteroga se nikaj ne zgodi. V moj i vaš hasek obrno je vse to.“

Betežnik je ćuto potom nikelko već moči, redovnik ga je pomagao gori, i pomali sta šla proti domaćoj vesi.

Prišla sta do prve hiže, štera je bila nigda njūva. Na redovnikovo prošnjo je gori zeo novi vert betežnika vu svojo hižo i njemi dao pripravno posteo. „Tomaž!“ proso je te Zimec dūhovnika, „povej mi venda, kak si prišeo v te stan, rad bi znao, kak se ti je godilo po sveti i potom leži merjem.

„Gda sam tisti odvečarek paseo živino na senožati pri cešti,“ pripovedavao je redovnik „stavo se je tam foringaš z žmetno naloženimi koli, sfora se njemi je potrla. Jaz sam njemi pomagao, kelko sam mogeo, i gda je foringaš vido, ka sam povsod priličen, pitao me je či, bi šteo žnjim iti. „Rad bi šo.“ sam pravo „nego bojim se, či bom te palik doma bit.“ — „Kak do tebili, vej te ne dobijo več v roke. Zmenov se boš vozo po sveti, i gda boš vekši, dobiš lepà kola, konje i vozila va se od mesta do mesta.“ Meni so bilé reči po volji; tam sam nihao živino i sam odišco z foringašom. — Prišla sva na gornje Štajarsko i tam me je dao v samostan v šolo, da bi se navčo nemški. Ar sam bio dobre glave, zato mi je včenje ne delalo težave, i vučitelje samostara so me radi meli. Gda je šola minola, pride foringaš po mene. Nego redovniki so ga prosili, naj me tam niha, ár bi škoda bila, da bi zanemáro včenje, ár mám dobre zmóžnosti; meni se je pa življenje v samostani jako dopadnolo i sam bio veseli, gda mi je pravo foringaš: No dečko, či bi rad tū bio, pa bodi, jaz ti ne branim, probaj svojo srečo.“

„Dokončao sam tam včenje i postano dūhovnik. Potom je bilo moje edino želenje šče ednok viditi moju domačijo i lūbo mater. Proso sam v samostani odpūsta za par tjednov, ka so mi tūdi radi dobolili, i tak sam se na poto proti domi.

I vidite! Bog je blagoslovo moje nakanenje, — ne sam toti naišeo matere žive, ali prišeo sam vam v tolažbo.“

Redovnik je dokončao. Betežniki so prišle suzé v oči. Potom so prišli z svetim obhajilom, i za edno vōro zatem, gda je prijao sveta svestva, vgasno je posvet njegovoga življenja za vsigdar. Mro je vu svojoj nigdašnjoj domačoj hiži, i Tomaž njemi je zatisno oči.

Tretje zajtro so skazali vesničarje slednjo čast svojemi nesrečnomi sosedi, dosta lūstva ga je sprevajalo na cintor. Tomaž je slovo zeo od vesničarov šče tisti dén i šo nezaj v samostan, žalosten zato, ka ne vido več matere, nego vendar zadovolen, ár je prineseo zadnjo tolažbo svojemi očini, ar se je palik žnjim zmiro i ga rešo za večno življenje.

Dolinar.

Na misijonskoj postaji.

(Piše salez. misijonar Jožef Kerec.)

6. junija je bio določen, da moram zapustiti lepo tiho i mirno misijonsko sirotišnico v Makac-ji i se podati v notranjost Heong-Shanškoga misijona. Zdajšnji časi so splošno razburjeni i puni ropanja pa ljudomostva, zato sem z nekim velikim strahom govorio poslovilne reči mojim dozdajšnjim gojencom i katekumenom. Zjutraj sem vstano ob 3, da sem pravočasno lahko mešuvo i se že ob pol peti nahajajo z mojimi kufri, potovalnim oltarom i drugimi prtljagami na dni zadušljive kitajske barke.

Lüknja je bila že puna zame jako sumljivih popotnikov. Ništerni so me jako poprek gledali; en se je zarežao nad menov z „fan kvai lon“ — „evropejski hüdič!“ — „M pha!“ sem njemi povedo — „ne boj se! evropejski hüdič šče niednoga kitajca ne pojo i tüdi tebe ne bo . . .“ Bolje vlüden je bio dvorjenik na barki. Dao mi je stolec-naslonjač i prtljago mi zložo v poseben kotič, da sem jo lahko vedno pred očmi imeo brez nevarnosti, da bi mi jo što vkradno. Med tem, ka je dež šo iz čarnih oblakov, je mali parnik odveleko iz pristanišča našo barko.

Komaj smo dospeli do znanoga carinskoga mejika: Čin Shan-a, smo bili vsi dvakrat revidirani od carinarnikov (pravi Boksarje) i od vojakov, kajti nahajamo se v ognji državljanske vojske i ne je dovoljeno prevažati nevarnih eksplozivnih . . . stvari. Mene so pregledali samo carinarje, vojaki so me pa püstili pri miri, vedoč dobro, da san-fu — duhovnik — nej nevaren, njegovo orožje je križ na prsaj i v kofri potüjochi oltar.

Po toj reviziji je kühar hodo okoli z papirom, kde je v lepapisanih hieroglifi meo zaznamüvane več vrst prikühe i pojedine. Čeprav že drügo leto trgam svojo pišlivo glavo pri kitajskoj hieroglifi, vendar sem to pot ne pozno niti ene prikühe. Da ne bi bio v zadregi, sem bolj na sredini papira pokazo s prstom na edno priküho, nevedoč kaj i kakša je bila. Mislo sem, da je kaj jako navadnoga i tüdi poceni. Pita me, če šče kaj drügoga zraven želem. Naročo sem šče eno sklečico riža.

Vreme se je razjasnol, mi smo prec i hitro nadaljüvali svojo pot, küharjé so pa pripravljali obed. — Kitajci obedüjejo ob 10. — Jaz sem med splošnim zijanjem nebrigajoč se nanjé molo moj brevir i med tem časom je prišlo na vrsto naročeno jesti.

Oh jaj! sem si zdehno, kda sem vido, ka mi je prineso pred noge celo pečeno kokoš in sklečico riža. Pri naročitvi sem

ne meo sreče; moj prst je pokazo čisto drugo prikúho kak sem pa mislo. Bojao sem se, če de preveč draga. I je túdi bila: en dolar 40 centov, nevem koliko sto jugoslavanski koron bi to bilo. (Okoli štiristo. Vr.) Mirno i tiho sem jo pojo i jo túdi plačo. Bog pomagaj, malo predrago, pa ka si hočem . . . Po celoj poti sem pre-mišlavo i si pripravlo program za moj novi misijon. Popotniki so se mi zdeli jako sumiljivi i so me túdi jako zaničljivo pogledúvali, zato sem se túdi ne spúšćao v pogovore žnjimi, da bi jim kaj od vere i od Boga gučo.

Ob pol trej bi naša barka mogla dospeti v Shekki; ali meli smo prikapčen preci močen parnik, šteri nas je točno ob ednoj vúri že v Shekki privleko. Pol vüre pred prihodom v pristanišće se je prikazalo več nagih ljudij na obrežji široke reke. Med splošnim kričom se vržejo v vodo i plavajo proti barki. Vojaki, ki so proti roparom stražili našo barko, so se niti brigali ne zanje, zato sem jaz túdi mirnejši bio, kajti mislo sem, da so ti kakši razbojniki, ki želejo napasti barko. Bili so pa ubogi, nevolni ljudje, ki so prišli na bar-ko že naprej iz Shekki-ja, da bi si zasigurali nošenje prtljage popotnikov. Tú jim pravimo kulih- prtlagonositelje, Nemci bi jim pa gotovo pravili Gepäckstráger. Jaz sem jih najeo 6 močnih, kaj-ti meo sem 3 težke kufre i 4 menjše z živežom i konservami (mleko iz Nizozemske, kakao kavo, krüh, paradejs itd. itd.) Za moj prihod so znali tak g. Kanazei dozdajšnji misijonar i naš predstojnik Heong-Shanškoge misijona, kak túdi vsi kristjani v mesti Shekki. Vendar v pristanišće niti ednoga ne bilo. Nečúdo, ar je barka poldrugo vüro prvlé prišla, kak po navadi. Moji kuli so med splošnim „haj, haj-hi-ja-ho! . . .“ kričom bežali skoz omazane kmične i voske vilice. Ar so vilice voske i vsigdar pune ljudí, so si z takšim „haj-haj-hi-ja-hojom“ prostor delali. Kitajci majo takšo navado, da če kaj nosijo, moro bežati i kričati; pravijo, da potem ne čütijo telike težave i prvle do svojega cila pridejo. Jaz sem mogo po celoj poti bežati za njimi i paziti nanje, da so mi ne zavili i se skrili z kufri v kakšo lüknjo; posebno sem pazo na onoga, ki mi je noso moja ročno taško, v šteroj sem imeo 350 srebrnih dolarov. To bi bio vekši kvar, kak v mirnom časi 1750 avstrijski srebrnih koron. Tú na Kitajskom mamó to smolo, da se na deželi i v mestih notrašnjih krajov, se z bankovci nekaj nemre küpiti, vse se more plačati z srebrom; i to je jako neprilično, ar srebro je težko i dela sitnosti v žepi. Po pol vürnoj hoji ino bežanji smo dojšli v Tin-Čü-Tong -- ka-toliški misijor. Tú se je ravnoč g. Kanazei pripravlo z številnimi kristjani, da bi me prišli počakat v pristanišće, če bi barka red-

no ob pol trej prišla. Komaj so kristjani opazili moje kuli z kufri na dvorišči, so včasi začeli zažigati petarde, topiče ino rakete (te reči tu na Kitajskom nikdar ne smejo zmenjkati, i se rabijo pri vsakoj priliki, štera ima kakši slovesen pomen). Med splošnov strelbov sem tedaj stopo na dvorišče, kde so me taki obdali kristjani, zapeli zahvalno pesem i jaz sem podelio blagoslov. Nato smo se podali skupno v šolsko sobo, kde so se začeli sprejemni govori z vsemi kitajskimi ceremonijami. Splošno sem mislo, da idem samo pomagat misijonarit g. Kanazei-ji, ali zdaj med njegovim genjlivim poslovilnim govorom sam šče zvedo, da sem njegov namestnik i da on v kratkom zapusti te misijon in se pada v Makao, kde bo vstoličo svojo novo provincijalsko postojanko; najmre predkratkim so njemi predstojniki iz Turina poslali pooblastila, da je izvoljen in potrjen za prvoga salezijanskoga provincijala na Kitajskom. Pater Kanazei me je v püšpekovom imeni predstavo ino priporočo kristjanom, ka sam njuv novi düševni oča. Več lepih govorov je bilo tudi od strani kristjanov i nazadnje sem tudi jaz spregovorio par poklonilnih rečij. Na drugi den, v nedelo štrto po risalaj, sem nastopo prvič pred oltar v samotnom kraji. Meše se je v deležilo okoli 40 kristjanov iz mesta ino iz bolje bližnjih vesnic.

Prva stvar na postaji mi je bila najbolje potrebna, da sem si navado hlapca dvoriti pri sv. meši i da mi zna skühati kakšo nevolno župico ali pa rižovo priküho.

Prvi tjedon sem obisko družine po mesti ino v bližnjih vesnicaj. Trbej poiskati vsaki kotichek če šče nemajo kakšega bogička skritoga, ali pa možki tak zvane „čip-si“— druge žene. Drugi ino tretji tjedon želem krožiti po oddaljeni krajih ništernih po dva in več dnij hoda. Delo je težave ino trüda puno, a vüpajoč na pomoč Boga, ki me je pozvao glasit njegov evangelij tem narodom, vüпам da bo delo tudi obilno blagoslovljeno in vno go düš najšlo rešenje s sprejemom svetoga krsta. (O molimo Prekmurci za našega misijonara, ka dosta poganov pripela k Jezusi!)

Frlice — Smešnice.

Na sodnji.

Sodnik: Obtoženec je obtožen, da se je polastio nekše zlate vöre. Obtoženec: Gospod sodnik, vsega toga je kriv vörar sam; na vöro je bio položen listek z napisom „Nega lepše priloznosti kak je ta!“

Vceplenje bobink.

Deček v šoli pravi tovarišom: „Vceplenje bobink nikaj ne vala! Pomislite! Mojemi brateci so vcepili bobinke i je vseedno tretji den nato vmro.“

Tovariši: „Je to mogoče?“

Deček: Kak pa ka je te tak. Moj bratec je na tretji den iz drugoga štoka spadno na cesto in je včasi vmro.

Med dijaki.

Prvi dijak: Če se mi eksameni ne posrečijo, bom skočo v Mūro.

Drūgi dijak: To lahko včiniš brez straha; vej znaš ka tikvi plavajo na vodi.

Na vlaki.

Gizdav popotnik stopi v pun vagon. Malo gleda okoli potem pa pita bližnjega kmeta: „Je že puna Nojeva ladja?“ — Kmet gleda nekolko po vagoni, nato odgovori: „Povem Vam, pa šče samo somar fali!“

Velko pitanje.

Sinek: Ajtek, jes bi te nekaj pitao.

Ajtek: Kaj želiš moj sinek?

Sinek: Povej mi, ajtek, zakaj so nej pokopali „Mrtvoga morja?“

Pred spomenikom.

Oča je prišeo s sinekom Lujzekom pred muzejsko poslopje v Lūblani ino —

Lujzek pita: Papa, što je te človek iz kamla?

Oča bi rad Lujzeka navdūšo za včenje in njemi pravi: „To je Valvazor, znameniti zgodovinpisec. Vidiš, ka lahko postane človek, če se rad vči.“

Lujzek: Ne, ne! jes vsigdar raj ostanem iz mesa kak sam zdaj. —

Prijatelja.

Prvi: Jako me veseli ka sem te srečao, ar te moram prositi dne reči.

Drūgi: Šterivi?

Prvi: Ka mi včasi posodiš 100 dinarov, in ka to nikomi ne poveš.

Drügi: Preveč! dve reči naednok ti jes nemreri včiniti; — to ti pa rad včinem, ka toga nikomi ne povem.

Edno za drügo.

Küpec: Kelko košta ta robača?

Trgovec: 40 dinarov.

Küpec: Kelko tej štrünfli?

Trgovec: Ravno telko.

Küpec: Dobro, jes vzemem robačo.

Trgovec: Dajte peneze!

Küpec: Ne, — zato Vam püstim štrünfle.

Trgovec: Prosim, Vi ste štrünflov nej plačali.

Küpec: Ravno zato je püstim Vam.

Prostovolec.

Nekši vojak, ki je šo prostovolno v vojsko, je bio težko ranjeni v glavo; — zdrávník pride ino pravi: „Vi se ne bote rešili smrti, ar je krugla šla skoz možgane.“

„Nej mogoče!“ pravi vojak.

„Kak mi morete to praviti?“ pita zdravnik.

— Pravim, ka to nemre biti! ar če bi jes meo kaj možganov, bi meo tüdi nekelko pameti i zagvišno nebi šo prostovolno v vojsko; — zato Vam pravim, ka jes nemam možganov.

V Belgradi.

Bogat Englež si v Belgradi pogodi fijakara i ga prosi, naj ga pela po varaši i naj njemi pokaže vse vekše palače i zidine. Fijakar ga pela pred narodno gledališče i pravi Engleži: „To je naše narodno gledališče. Zidano toga in toga leta v šestij mesecaj.“ — Englež malo zmaha z glavov potem pa pravi: „Pri nas v šestij tjednaj sezidamo takšo palačo.“ Fijakar dele pela Engleža i se stavi pred muzejskim poslopjom. — Englež ga pita: „Ka je to?“ — Fijakar njemi odgovari: „To je muzejsko poslopje, zidano toga i toga leta v treh mesecaj.“ — Englež pa zmaha z zglavov i pravi: „Pri nas v trej tjednaj sezidamo takše poslopje.“ — Fijakari se nej dopadnolo, ka je Englež nikaj ne pohvalo. — Zdaj ga je popelao pred kraljevi novi grad. Englež pa pita, ka je to? Fijakar pa, kak da nebi znao, začüden gleda i nato pravi: „Jes sam ne vem, kakša plaača je to; samo to znam, ka včera ne bilo tü te palače.“

Velka oblast.

Kmet: Jes več zapovedavlem v svojoj hiši kak kral v svojoj.

— Kak je to?

— To je tak: kral zapove samo ednok, in ga vsi bogajo; jes pa zapovem dvajstikrat pa me šče ne bogajo.

Kaj se je zgodilo?

Po velkoi sūši letā 1922. je 1 septembra začno dež iti. Na veke je šo dva meseca. Lūdje so zato vse opravili, nego z velkov mantrov. V blato mazali žito i najboljši pov smo dobili.

Hajdino smo domo zvozili novembra. Ešče polovico sijatvi smo meli, sejali okoli 20. nov.

Znano je, da leta 1921. je hodila razmejitvena komisija po Prekmurji. Madžarski agitatorje — plačanci, so velko rabuko — demonstracije — napravili v Trdkovi, v Soboti, v Dolencih. Sama razmejitvena komisija je predlagala, da se Mažarskoj nazaj da 26 občin z mestom Dolnja Lendava, v ceom 17.000 prebivalcov, med njimi polovica Slovincov z dvema popolnoma slovenskima farama, namreč z Čepinci i Dolenci. Na slednje vrhovni svet je 10. nov. 1922. očločo, da se meje v Prekmurji ne spremenijo. Naši „zbeženci“ rekrutje so prle to zvedeli, kak mi doma: Domo so prišli i se glasili pri oblasti. Agitatorje so se pa sposkrili.

16. jan. 1923. mali sneg spadno, potem 3 dni takš veter, da ga nišče ne pomli.

Francozi so zasedli eden del Nemčije tak zvano Rursko. Nemci neščejo plačuvati. Z Mažarami bi tūdi skoro do konflikta — praske — prišlo. Mala antanta se je oborožila. Dinar je spadno na 4 centim. Dragoča velka. V jesen so svinje ponūjali za 60—70 K., februara so bile 110—120 koron. Teoci so skočili od 20 K., na 50 K., po kili pa ešče ednok teliko sledkar. Nova vlada je dopūstila izvoz. Pametno. Či više mamoi, ka mo ž njim doma?

18. marca so bile volitve vu narodno skupščino. Slovenec je navajeni bio od inda sveta, da so ga pred volitvami napajali, kak kakšo živino toga zdaj ne bilo. Piti se toti davalo strašno a Slovenec ne se vdao.

Volitve so bile čiste. Nikoga je nišče ne prisiljavo. Nego edno je grdo bilo i to so gg. kandidatje krivi bili, z blatom, z lažmi so eden ovoga lūčali, a poslanci kmečke zveze tū ne za-

dene nikša krivica. Dosta ljudih samo kriči, ka od drugih čuje, s tem pokaže svojo norost.

Pa je že davno popisano. Svet to šče, da bi ga vkanili i norili, te ga pa li trbe noriti. Svet šteče pošteni biti. Zato so vervali vnogi laži proti našoj krščanskoj stranki.

Drugo, ka se mi je ne vidlo, je to, da je naše ljudstvo na Goričkom ešče ne zrelo. Radiča prej, denemo, on nam v kraj spravi granice. Pa celo ne razmim, ka nia Slovenec opraviti z Radičom. Razmim, razmim, naročni v Prekmurji s Radičovov pomočjov ščejo nozaj na Vogrsko priti. Ešče nam to trbe. Nove zmešnjave, mislite, nam kaj dobroga prinesejo?

Na kranjskom je volilo 72.227 volilcev. Slovenska ljudska stranka ali kmečka zveza je dobila 48.497 glasov — 9 poslancov. Na Štajerskom je pa dobila 56.000 glasov, iz voljenih je 12 poslancov. Mi smo z Štajarci volili i dobili 2 poslanca.

V celoj Sloveniji je samo eden poslanec zmago zvün naše stranke, Reisner demokrat v Ljubljani. Ovo je vse naše, samo ka smo po zakoni mogli dva poslanca drugim strankam prekdati. Ednoga smo dali Nemcom, drugoga pa Samostojnim, ar sta teve mele največ glasov za našov. Dva poslanca so dobili v Sloveniji tüdi Radičovi.

April deževen, Jürij nej pokazo vlati, juna mraz. Nenavadni mraz ma svoj vzrok v velikih vnožinah ledü, štere so se odtrgale od Labradorvja, v severnoj Ameriki i štere nosijo tople morske strüge po Atlantskom morji. To so cele ledene gore, štere razhlajajo vodo i zrak. Strüge je vnogokrat ženejo dalje z velikov hitrostjov, nevarne so ladjam, posebno v nočnom časi. Pred ništernimi letami je ta največša potniška ladja „Titanic“ na svojoj prvoj vožnji postala žrtev takše plavajoče ledene gore. Po Atlantskom morji takšega časa neprestano križarijo patrolni parniki (ladje) šteri z brezličnimi brzovavi obveščajo ladje o gibanji ledenih gor.

Ruska sovjetska vlada preganja vernike, tak pravoslave, kak katoličane. Na smrt osodila i morila prelata Butkijeviča, obsodila škofa Cieplaka.

Na Bolgarskom nastanola revolucija, štera je vmorila Stambolijskoga min. predsednika, 4 ministre na smrt obsodila, druge pa na večletno vozo. Revolucijo je podpirala Anglija, Francija, predvsem pa Italija proti nam.

8. junija ponoči ob 3 vöri; se je začela revolucija proti ministri Stambolijskomi. On je bio za kmete. Revolucijo so napraviti iz Makedonije naši pobegnenci Bolgari, varašanci, oficerje i

veleposestniki. Jugoslavija je bolgarsko mejo ojačila, več vojakov na službo pozvala. Ljudje so od bojne gučali. Naš zunanji minister je bio proti boji. Novo vlado vodi Čankov na Bolgarskom.

Meseca junija 1923. je začno ognjenik Etna na Siciliji silno vömetati. Čütili so se močni potresni süнки, šterim je sledio silen dež pepela i kamenja. Prebivalstvo okoli brega je vu divjem paniki pričelo zapuščati svoje domove. Na severovzhodnoj strani Etne se je pokazalo pet novih žrel, iz šterih se neprenehoma vólala. Pri kraji Lingua Glossa je tekla lava s hitrostjov 250 metrov na vüro. Vu drüghih krajih je lava napravila v 12 vürah celih 8 kilometrov. Lava je vničila veliki log pinij. To je najveksa gošča v celoj Italiji. Italijanski poročevalci so opisavali prizor, šteroga nüdi valeča se lava, etak: Lava nadaljüje svojo pot brez prestanka, brez mirü kak črno — rdeče — pisani nestvor, blesčeč se pod silnimi penami kamenja i ognja. Ozračje napunjava smrad po zažganom i žvepli, nebo je zakrito z gostim dimom ino iz njega se neprestano vsiplje droben pepel. Pogled na razdiralno silo je strahoten. Lava je na mestaj 25 metrov globoka. Od glavne vnožine lave se paščijo naprej številni menši potoki. Po cestah, štere so na debelo pokrite s pepelom, se pomikajo ljudje i vozovje, bežeč pred ognjenim pozojom. Ves prizor napravlja vtis podobe iz pekla i vzbüjjava strah.

27. junija je Raič v Belgradi strelo z revolverom na ministarskoga predsednika g. Pašiča, gda se je te peljo z automobilom iz dvorišča narodne skupščine na vulico. Pašiča je krugla samo malo na levoj roki ranila. Kda so odprli automobil, je Pašič držo v roki žepni robec ino si mirno briso krv z lica, kje so ga ranili drobci glaža. Nato se je zdigno i reko: „Deca moja, nije ništa.“

Zadnje dni juna se je zapro parlament, poslancom naše stranke je vlada vzela imuniteto, to je, smejo se za volo svojih govorov prekdati sodniji, drüghih strank poslancom pa ne vzela imunitete. To krivico je napravila iz srdov radikalna vlada, ar je naša, Radičova i muslimanska stranka objavila tisti protokol, šteroga bi radikalna vlada dužna bila držati i ne ga je. Na muslimanske stranke voditela, dr. Spaho-ja je atentat napravljen, a ne se je posrečo. Radič, naj ga vlada ne zapre, je pobegno v London.

V Losani je podpisan mir z Törki.

Od 18. do 20. aug. velikanski enharistični kongres v Zagrebi. Prekmurcov 120 nazoči. Od 25 do 28. aug pa V. katoličanski shod v Ljubljani, šteri z svojov lepotov ešče zagrebečki prisrčno

lepi kongres prekoso. Na prvom se je delalo za to, ka se podigne ljübezen v naših düšah do Jezusa v olt. Svestvi, na drugom pa da se poprek ponovi kršćansko življenje i strebi z Slovincov pijančüvanje. Na obema je više stojezero ljüdi bilo nazoči.

Sept. 1. je najveksi svetovni potres uničo Japonsko. Mrtvih je do milijon ljüdi. Trinajst varošov je porušenih. Potres je vničo 350 kilometrov obsegajočo krajino. Europejski ljüdi je tüdi okoli 50 jezero mrtvih. V šestih minutah je ta velika poganska država, štera ne štela držati po sv. Franciški Ksaveriji glašeni Kristušov evangelium, vničena. Zgübila je po potresi najvekse zidine, ladje, železnice, ljüdstvo, živež, penez, pač vse. Ka ne se podrlo, je vničo ogenj, šteri je po potresi nastao i morje, štero je cela mesta odneslo i cele otoke v svoje grle spravilo. — Te dni so Ćrki vmorili talijansko razmejitveno komisijo. — Talijani pa zasedli za to otok Krf. Švajo je rešilo Drüštvo narodov.

Sept. 6. je naša kraljica porodila sina, našega prestolonaslednika.

Baratov rožnivenec.

Bilo je proti konci decembra. Ćak svinčeni plašč je ležala na polji žmetna siva zimska megla. Ćmica je pokrila zemlo ino mrzla zima je z shajajočim mesecom šče močnejša postajala.

Brat Romuald, pobirajoči brat iz samostana Aspremant (Špansko), s svojov turbov na hrbti, s palicov v jednoj roki, stopa počasí proti domi ino moli rožnivenec. Pot si je zbrao prek loga, ar tak prle pride v samotno baračko stanüvanje.

Bio je že slaboten starček, dober brat Romuald, njegova častivredna plešasta glava se je jako nagibala proti zemli, močen veter je mahao z njim zdaj naprej, zdaj nazaj, zdaj ga pa stavo; sneg je naletavao i sedao na njegovo dugo belo brado i na sklonjeni hrbet. Z velikim trüdom je brat nadaljavao svojo pot, tü se je poškalo, tam spadno pod svojim težkim bremenom: vseedno je z najveksim veseljom ponavlao sladko molitvico: Zdrava Marija, milosti puna . . . Nikaj je ne moglo mešati molitve toga svetoga starčeka, niti lačni vukovje, niti medvedje, šteri so prihajali iz svojij lükenj, niti ponočne ftice, ki so letale okoli nje-ga ino so s svojim žalostnim kričanjem napravlale strah vsakomi živomi stvorjenji po logi. Častitijivi starček se je za nikaj nej brigao, nego je mirno dele romao. Pozabo je na zemlo, ar je bio

zbrani v pogovori z nebesami, molitev rožnoga venca je napunjavala njegovo srce, bio je bole v nebesaj kak na zemli.

Noč je vsako minoto postajala bole kmična, mrzlo je bilo že tak, ka je drevje pokalo i je vse ječalo. Kak besneče kače so se veke divjih hrastov zavijale okoli glave brata Romualda, kak če bi njemi vsaka naznanjala kakšo nesrečo; iz globokij jam se je pa čulo javkanje kak če bi prihajalo iz samoga pekla. Brat Romuald je nadaljavao svojo pot ino podvojo svojo gorečnost v molitvi. Med njegovimi žulavimi prsti so se neprestanoma škallila zrna rožnoga venca i njegova vūsta so se nej otrūdila v ponavljanji: Zdrava Marija, milosti puna . . .

Na ednoj stranskoj poti, skruti za grmom, so čakali trije nevmiljeni možje, oboroženi z noži ino bati. Za grmom so čučali ino se na tihoma pogovarjali. Naednok pravi eden.

Nekši popotnik prihaja . . . Pazimo! . . . Že se bliža! . . . Mrzel škrap je obleto celo telo teh trej možkov, njūve oči so se zabliskale i njūve roke so zgrabile za orožje. Brez dihanja so se pripravljali, da bi napadnoli popotnika. Že se je bližao popotnik; bio je šče samo dvajsti stopajov od njij.

Medtem je skoz veja prišlo nekolko svetlobe, štera je obdalla staroga popotnika ino njegova sera glava se je vidila v bleščočoj zarij.

— To je nekši barat, — pošepetne Vilči, jako čemerem, najmlajši izmed trej tovajov.

— Za istino, jas ga poznam, — pravi Gašpar, najstarejši; to je tisti barat iz kloštra Aspremont, ki hodi pobirat.

— Dobra sreča bo, prijateo Gašpar.

— Ne bo prebožna. Stari je že ves pūklavi, tak žmetno nosi nabrano blago.

— To bo delo usmiljenja. če nekolko olejšamo rame tomi staromi, je pravo Franc, tretji tovaj.

— Jas z veseljom to včinim, samo svojega noža ne bom zapikavao med njegova sūha rebra.

Brat je bio samo na tri stopaje od njij; stopao je počasi i ponavlaao spoj: Zdrava Marija . . .

Gašpar pravi Franci na vūho:

— Po njem, zdaj ga zabodni, zdaj je čas . . .

— Eh! ne . . . jes se ne vūpam.

— Bojazlivec!

Tovaj, razžaljani zavolo te reči, se vzdigne i se misli zag-nati nad nesrečnoga popotnika. Naednok pa obstoji i s trepetajočim glasom pravi:

— Glejte, — poglejte tam na tlej!

— I kazao je na nekšo reč, štera je spadnola k baratovim nogam in se je v tistoj kmici bliščala kak mala zvezda. Tista reč je mela formo rože — ja, bila je roža, na lahko rdečkasta, njena dišava je pa napunjavala tisto okolico.

Dober brat je nadaljavao svojo pot ino sejao takše vrste rožice na vsakšem stopaji svoje poti. Kda je odpro vüsta na sladko molitvico „Zdrava Marija“, je iz njijs vseli spadnola edna rožica i je ostala na tlej i pošilala vse naokoli jako prijetno dišavo ino čüdno lepo svetlobo.

Prestrašeni tovjaji so na mesti obstali brez reči. Kda so vidili to čüdo rožic, so njim odišle morilne nakane, tak kak odide sneg pred pomladnim suncom.

Samo Gašpar, šteroga je božna natura gnala na to, ka bi zgrabili popotnika, pravi s tihim glasom :

— Hodimo za njim! . . . Znabiti so to samo lažnive rože s šterimi nas barat misli znoriti.

Tovarišje, ne da bi kaj pravili, njemi sledijo, vseedno pa prestrašeni ino trepetajoči.

— „Zdrava Marija!“ . . . i pa je spadnola rožica . . .

Barat je že vö iz loga prišeo i se je bližao k samostani: za njim je pa pot izgledala kak z zvezdami posejana.

Prestrašeni tovjaje so si etak pogučavali: — Kaj mislita, tovariša, od té čüde? — pita Vilči.

— To je nekaj čüdnoga, pravi Gašpar.

— Te barat je pravi svetnik, pravi tretji tovaj.

— Za istino, velki svetnik, pritrđi Vilči. — Mi smo meli nakanenje vmoriti ga i neka čüda nam je orožje strgala iz rok.

Tak je! Jes zdobim svoje orožje — je zakričao Franc — Jes sam gotov, ka niti sam šatan, sam vrąg iz pekla se ne bi vüpaol iztegnoti roke proti tomi starčeki, za šteroga Marija Devica dela takše čüde.

Zdrava Marija milosti puna . . . je ponavlaol glas staroga barata že preci deleč.

Zamišleni ino genjeni so trije razbojniki oddeleč sledili staromi brati po poti, štero so kazale bleščeče rožice. Tam deleč

pri bregi je zazvono veseli zvonček, ki je barate zvao k molitvi. Brat Romuald se je popaščo i šče z vekšov gorečnostjov je molo svoj rožnivenec.

Ravno tisti večer so pred patrom prijorom klečali trije spokorniki, i so se ponizno spovedali svojih grehov. Gđa so končali, so stanoli ino prosili naj bi jij sprejeli za novince v tisti stari samostan, gde so živali sveti baratje.

Brat Romuald, ki je živo med vsemi najbolje ponižen i po-božen, on je tudi vmro kak svetnik. Trije bratje, Vilči, Gašpar ino Franc, so pa nikdar nej pozabili na njega ino so vsigdar pripovedali, kak jij je brat Romuald z rožnim vencom rešo več-noga pogübljenja.

Molitvena kniga

„Hodi koltarskomi Svestvi“

je izišla.

Dobi se v Črensovcih v urednisti Novin za 12 D.

Močno v platno vezana! Vnogo novih molitev
je vnje.

Štamparija i knigarna

Balkányi Ernesta v D. Lendavi

se preporača za napravo vseh tiskovin za
slavne oblasti ino urade, za šole, zadrüge ino
drüštva, zdravnike, trgovce ino zasebnike.

ZALOGA RAZNIH KNIG.

Svilen papir, kak tudi vsi deli za umetne cvetlice
v zalogi.

TOPLAK JOŽEF

trgovec železa

v DOLNJOJ LENDAVI GLAVNA UL.

bivša Išova hiša

Priporočam:

mojo obilno zalogo železnoga blaga

Kakti:

Železo vse sorte za kola okavati
in za zidanje

Orodje za stolare in kovače,

Orodje za polodelstvo

Okovi za nove hiše (Spolarijo)

Stedilnike (Sparherde) moje n. forme

Traverze, Cement i Vapno. Peči zlijane, plehnate in nove forme za odzgoraj kūriti.

Nazadnje pa moje dobro poznate Garantierane kose, štere so letos sčre dosta boljše nego lajnsko leto. Prednost pa je še to pri mojej trgovini, ka vsaki štteri naklada, lahko vozi v dvorišče, v kakoli velkom dežji in v grdom vremeni in naklada pod strehov in tüdi lahko polaga in napaja.

Senje (sejmi), proščanja v Sl. Krajini (v Prekmurji).

de je † djani, nega živinskoga senja, nego samo drobno. V vseh drugih mestaj je živinsko drobno senje vküp. V Rakičani je samo živinsko senje, v Dokležovji i Lendavi pa ešče tüdi konjsko.

Beltinci jan. 20., febr. 24., aprila 25., junija 27., julija 15., nov. 5.

Bogojina febr. 15., marca 20., maja 19., septembra 4., novembra 16.

Cankova marc 19., v ponedek po cvetnoj i sv. Trojstva nedeli, na Rupertovo v septembri i novembra 11.

Črensovci maja 3., sept. 14. i v ponedek po teh dnevah.

Dobrovnik v ponedek po Telovom, julija 25.

Dokležovje junija 18., augusta 21.

† **Dolenci** junija 16., decembra 6.

Dolnja Lendava januara 25., po 3. postnoj nedeli v četrtek, na Velki četrtek, v ponedek po Risalih, julija 28., augusta 28., oktobra 28., novembra 25., v četrtek pred Božičom. — Vsaki tork svinjsko senje.

† **Grád** (G. Lendava) marca 28., junij 20., aug. 16., sept. 29., nov. 30.

† **Hodoš** marca 10., julija 5., augusta 19., oktobra 5.

Križavci aprila 16., junija 4.

Krog maja 4.

† **Küzdoblan** na Križni četrtek.

† **Martjanci** maja 6., augusta 6., novembra 11.

† **Petrovcina** Sv. Trojstva nedelo, julija 4., septembra 8., oktobra 28.

† **Pužovci** julija 13.

Püconci maja 28., julija 10., septembra 10., novembra 10.

Prosenjakovci marca 15., juna. 16., sept. 2. i novembra 28.

Rakičan marca 26., v tork pred risalih, jul. 2., aug. 16., okt. 8.

† **Selo** prvo nedelo po Srpnoj Mariji i Miklošovom.

M. Sobota v tork pred fašenkom, v ponedek po čarnoj nedeli na mesec po risalskom pondelki, to je 4. ponedek, junija 24., augusta 24., oktobra 15., decembra 6.

† **Sv. Bedenek** pred pepelnicov., po postnih kvaturah., po cvetnoj nedeli, po jesenskih kvaturah, i pred Božičom, vsikdar v ponedek.

† **Sv. Jelena** augusta 18. — **Sv. Jürij** aprila 24.

† **Sv. Sebeštjan** jan. 20., 2. nedela po vüzmi, juna. 15. i dec. 21.

† **Tišina** februara 25., junija 5., septembra 8—9.

Törnišče v četrtek pred cvetnov nedelov, drugi ponedek po vüzmi, v četrtek pred risalami, junija 12., v četrtek pred velkov mešov, drugi den po maloju meši, okt. 4. i vsaki četrtek svinjsko senje.

